

THE BASEMENT TAPES

Els registres del soterrani

#THEBASEMENTTAPES Els registres del soterrani

Sota aquest títol us proposarem cada dia un/a autor/a, intèrpret, grup i cançó de referència en la música folk i tradicional de tot el món. Algunes molt conegudes i altres no tant. No hi ha cap novetat, tot està a la xarxa. És només una guia entre moltíssimes possibilitats.

Des del 18 de març us hem presentat **56** Dies que representen **259** Registres del món del folk. Aquests són els referents:

ELS INTÈRPRETS

WOODY GUTHRIE, FAIRPORT CONVENTION, ALAN STIVELL, LA BAMBOCHE, LA CIAPA RUSA, GORAN BREGOVIC, EL BANAT, MADREDEUS, VIOLETA PARRA, BOB DYLAN, LA BOTTINE SOURIANTE, THE CHIEFTAINS, PENTACLE, GWENDAL, MALICORNE, I MUVIRINI, LEONARDO CABIZZA, THE DUBLINERS, ELISEO PARRA, PETE SEEGER, CHICOTÉN, HIRU TRUKU, COCANHA, MARC PERRONE, LILA DOWNS, ENCARDIA, MÉLUSINE, AGAPITO MARAZUELA, BELLA CIAO, CLANNAD, OTAVA YO, THE DREADNOUGHT, COMPAY SEGUNDO, STEELEYE SPAN, OUGENWEIDE, MARIA DOLORS LAFFITTE, KONG LAVRING, CAPERCAILLIE, PLANXTY, MESTISAY, LA CHIFONNIE, ASYNJE, NUEVO MESTER DE JUGLARIA, LA TALVERA, UC, CHRIS BARBER, LIONEL LONG, SUSANA SEIVANE, MARIA DEL MAR BONET/GREGORIO PANIAGUA, LABORATORIUM PIESNI, FRED MORRISON, JETHRO TULL, JOAN BLASCO, CALICANTO, JOAN MANUEL SERRAT

ELS TEMES

This land is your land, The lark in the morning, Tri Matolod, La bourrée du diable, Mazurka, Bella Ciao, Ma'agalim, Alfama, Gracias a la vida, The house of rising sun, Dans nos vieilles maisons, Opening Medley 50 years tour, Cruel sister, Irish jig, Almanach, Terra Corsa, Adiu i bonasera, Molly Malone, Van por el aire, Down in the valley, Paloteado a Naval, Neska soldadua, Azt gondoltam esó esik, Al pont de Meribèl, La valse clog, La Bamba, To tragoudi tis douleias, Le mois d'avril s'en va finir, Entradilla segoviana, La lega, Siúil A Rún, Una poma petita, Old Maui, Guantanamera, All around my hat, Der Blinde und der Lahme, Lo poder del cant, Liti Kjersti, Alasdair mhic cholla ghasda, The Jolly Beggar, Folias, Gironfla, Springdans fra borre, La jota del Mester, Mon país, Cançons d'Eivissa, Banks of the bann, Waltzing Mathilda, Muiñeira de Fonsagrada, Dansa de la Primavera, Karanfilče devojčice, Kansas City Hornpipe, The Whistler, Nit d'albà, La dama d'Aragó La dama d'Aragó

EL CALENDARI

Dia 1	Dc 18.03.2020	WOODY GUTHRIE	This land is your land
Dia 2	Dj 19.03.2020	FAIRPORT CONVENTION	The lark in the morning
Dia 3	Dv 20.03.2020	ALAN STIVELL	Tri Matolod
Dia 4	Ds 21.03.2020	LA BAMBOCHE	La bourrée du diable
Dia 5	Dg 22.03.2020	LA CIAPA RUSA	Mazurka
Dia 6	DI 23.03.2020	GORAN BREGOVIC	Bella Ciao
Dia 7	Dm 24.03.2020	EL BANAT	Ma'agalim
Dia 8	Dc 25.03.2020	MADREDEUS	Alfama
Dia 9	Dj 26.03.2020	VIOLETA PARRA	Gracias a la vida
Dia 10	Dv 27.03.2020	BOB DYLAN	The house of rising sun
Dia 11	Ds 28.03.2020	LA BOTTINE SOURIANTE	Dans nos vieilles maisons
Dia 12	Dg 29.03.2020	THE CHIEFTAINS	Opening Medley 50 years tour
Dia 13	DI 30.03.2020	PENTACLE	Cruel sister
DIA 14	Dm 31.03.2020	GWENDAL	Irish jig
DIA 15	Dc 01.04.2020	MALICORNE	Almanach
DIA 16	Dj 02.04.2020	I MUVRINI	Terra Corsa
DIA 17	Dv 03.04.2020	LEONARDO CABIZZA	Adiu i bonasera
DIA 18	Ds 04.04.2020	THE DUBLINERS	Molly Malone
DIA 19	Dg 05.04.2020	ELISEO PARRA	Van por el aire
DIA 20	DI 06.04.2020	PETE SEEGER	Down in the valley
DIA 21	Dm 07.04.2020	CHICOTÉN	Paloteado a Naval
DIA 22	Dc 08.04.2020	HIRU TRUKU	Neska soldadua
DIA 23	Dj 09.04.2020	MUZSIKÁS	Azt gondoltam esó esik
DIA 24	Dg 12.04.2020	COCANHA	Al pont de Meribèl
DIA 25	DI 13.04.2020	MARC PERRONE	La valse clog
DIA 26	Dm 14.04.2020	LILA DOWNS	La Bamba
DIA 27	Dc 15.04.2020	ENCARDIA	To tragoudi tis douleias
DIA 28	Dj 16.04.2020	MÉLUSINE	Le mois d'avril s'en va finir
DIA 29	Dv 17.04.2020	AGAPITO MARAZUELA	Entradilla segoviana
DIA 30	Ds 18.04.2020	BELLA CIAO	La lega
DIA 31	Dg 19.04.2020	CLANNAD	Siúil A Rún
DIA 32	DI 20.04.2020	OTAVA YO	Una poma petita
DIA 33	Dm 21.04.2020	THE DREADNOUGHT	Old Maui
DIA 34	Dc 22.04.2020	COMPAY SEGUNDO	Guantanamera
DIA 35	Dj 23.04.2020	STEELEYE SPAN	All around my hat
DIA 36	Dv 24.04.2020	OUGENWEIDE	Der Blinde und der Lahme
DIA 37	Ds 25.04.2020	MARIA DOLORS LAFFITTE	Lo poder del cant
DIA 38	Dg 26.04.2020	KONG LAVRING	Liti Kjersti
DIA 39	DI 27.04.2020	CAPERCAILLIE	Alasdair mhic cholla ghasda
DIA 40	Dm 28.04.2020	PLANXTY	The Jolly Beggar
DIA 41	Dc 29.04.2020	MESTISAY	Folias
DIA 42	Dj 30.04.2020	LA CHIFONNIE	Gironfla
DIA 43	Dv 01.05.2020	ASYNJE	Springdans fra borre
DIA 44	Ds 02.05.2020	NUEVO MESTER DE JUGLARIA	La jota del Mester
DIA 45	Dg 03.05.2020	LA TALVERA	Mon país
DIA 46	DI 04.05.2020	UC	Cançons d'Eivissa
DIA 47	Dm 05.05.2020	CHRIS BARBER	Banks of the bann
DIA 48	Dc 06.05.2020	LIONEL LONG	Waltzing Mathilda
DIA 49	Dj 07.05.2020	SUSANA SEIVANE	Muiñeira de Fonsagrada
DIA 50	Dv 08.05.2020	MARIA DEL MAR BONET/GREGORIO PANIAGUA	Dansa de la Primavera
DIA 51	Dc 13.05.2020	LABORATORIUM PIESNI	Karanfilče devojče
DIA 52	Dv 15.05.2020	FRED MORRISON	Kansas City Hornpipe
DIA 53	DI 18.05.2020	JETHRO TULL	The Whistler
DIA 54	Dj 21.05.2020	JOAN BLASCO	Nit d'albà
DIA 55	DII 25.05.2020	CALICANTO	Giga ferrarese

DIA 1
WOODY GUTHRIE
This land is your land

Woody Guthrie es considerat el pare de la música folk americana. Fou un personatge complex que va mantenir una lluita permanent per a la igualtat, contra el racisme i a favor dels drets dels treballadors. És molt conegut el lema de la seva guitarra "This is a machine to kill fascism". Però la seva vida personal va ser complicada: inestabilitat familiar, alcoholisme, malaltia d'hungtinton i altres problemes de salut mental. L'any 1940 va compondre sobre una melodia ja coneguda aquesta cançó, si bé l'any 1944 va fer una nova versió que és la que actualment coneixement. El dolç crit a favor de la igualtat i el bé comú és molt necessari en els actuals USA de l'era Trump.

<https://www.youtube.com/watch?v=XaI5IRuS2aE>

La llegenda diu que un dia, al voltant de 1960, Pete Seeger va portar un jove Bob Dylan a visitar Woody en aquells moments ingressat en l'hospital Greystone de Queens i que aquest li va cantar a peu de llet "Blowing in the wind". Les tres generacions del folk americà del segle XX connectades. Justament el maig de l'any 2009 Pete Seeger, el seu fill i Bruce Springsteen la van cantar a la celebració de la presidència de Barak Obama al Memorial Lincoln de Washington anomenada "We are one".

<https://www.youtube.com/watch?v=HE4H0k8TDgw>

Bruce Springsteen l'any 2006 va dedicar un disc i una gira de concerts a l'aleshores gairebé nonagenari Pete Seeger, The Seeger sessions. A l'octubre d'aquell any va actuar al Palau Sant Jordi. Una cançó tradicional dels treballadors negres.

<https://www.youtube.com/watch?v=BYF8IntUFZI>

I Bob Dylan? Bob Dylan va compondre l'explícita "Song to Woody" recollida al seu primer àlbum —que per cert no tenia títol— l'any 1962, on invoca tots els seus referents coneguts a través de Woody: Cisco Houston, LeadBelly...

<https://www.youtube.com/watch?v=LOWfCVQBixs>

A la Catalunya d'aquell moment es van gravar dues versions. Una bastant evident d'en Xesco Boix, amic de Pete Seeger. Potser és menys conegut que La Trinca va fer l'adaptació de la lletra al català i la va gravar l'any 1969 al seu primer disc. Aquí les teniu les dues.

XESCO BOIX

<https://www.youtube.com/watch?v=FSER-St5j8o>

LA TRINCA

https://www.youtube.com/watch?v=d4_M-KRZPjo

DIA 2
FAIRPORT CONVENTION
The lark in the morning

Quan als anys seixanta del segle passat el rock and roll original es començava a barrejar amb altres gèneres musicals i a tenir molts cognoms: progressiu, simfònic, pop... uns quants grups – pocs, i sobre tot a Gran Bretanya- van decidir fusionar-lo amb el folk. És el que es va anomenar folk-rock o folk elèctric. En realitat, en molt casos, es tractava de fer servir una base de bateria i baix elèctric i encaixar melodies i cançons tradicionals. Fairport Covention van ser els pioners l'any 1967. Steelayed Span els van seguir poc després. Hi ha una connexió també amb Jhetro Tull i alguns músics bretons joves d'aleshores com el guitarrista Dan ar Braz. Aquí teniu un meddley de reels titulat "The lark in the morning". Lark vol dir alosa però informalment vol dir també broma. Doncs això, una broma matinera.

https://www.youtube.com/watch?v=Z3pP4O3nkAc&list=OLAK5uy_mBym1ep-QysZNmHOxPo3-MaPIVFFeNj8E&index=6

I per cert, continuen en actiu amb un dels seus fundadors, Richard Thompson, i altres músics de llarg recorregut. Dave Swarbrick, considerat un dels millors fiddelistes del món, va morir l'any 2016 i Sandy Denny, la veu, prematurament l'any 1978. Per aquí està clar que, si més no, una part del Grup de Folk seguia aquests moviments. Pensem en Els tres tambors dels germans Batiste, en Jaraba i en Farran.

Ara bé, no va ser fins els vuitanta que, a Reus, va sorgir una banda netament folk-rock. Es deia Tradivàrius i van actuar al segon o tercer Tradicionàrius. Va ser fundat per Xavier Macaya i en Pep Solórzano i van passar alguns músics folk de llarg recorregut. Aquí teniu una gravació del programa Sputnik l'any 1993. Aquells temps en que la televisió pública no només emetia música folk sinó que, fins i tot, enregistrava concerts.

<https://www.youtube.com/watch?v=OobbyK3579A>

Ahir de passada, parlàvem de Dan ar Braz com a guitarrista de Fairport Convention. Ara bé, si parlem del folk bretó del segle XX automàticament pensem en Alan Stivell. Ja el coneixíem però els que el vàrem veure al Festival Internacional de Música Popular i Tradicional de Vilanova i la Geltrú l'any 1984 mai oblidarem la seva energia i capacitat de comunicació dalt l'escenari. Aquesta cançó tradicional de versos encadenats, "Tri Matolod yaouank" (Els tres joves mariners) ha esdevingut gairebé un himne a la Bretanya. Aquí tenim una versió d'un concert multitudinari amb Dan ar Braz a la guitarra i molts altres músics celtas.

<https://www.youtube.com/watch?v=Ra3lgp-Zr6Y>

Tot i que és un multinstrumentista identifiquem sobretot Stivell amb l'arpa cèltica. De fet va titular el seu disc de 1971 "El renaixement de l'arpa cèltica". Un exemple: la "Suite Des Montagnes". Alan Stivell continua en actiu als seus pletòrics 76 anys.

https://www.youtube.com/watch?v=04nhg3chqvU&list=RD04nhg3chqvU&start_radio=1&t=12

A banda d'Stivell, Dan ar Braz i de Gwendal (ja en parlarem un altre dia), Bretanya continua generant músics de gran talent. Una d'elles és Nolwenn Leroy, un veritable fenomen a França. Aquesta multinstrumentista i cantant és una celebritat mainstream que canta tota mena de gèneres, això sí la seva banda sempre compta amb instruments tradicionals. Aquí la teniu amb Alan Stivell amb un altra versió de "Tri Matolod" en un concert a Brest fa uns deu anys.

<https://www.youtube.com/watch?v=tvjTQgX3AHs>

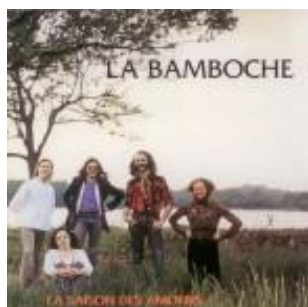
I aquí al violí amb la seva banda interpretant una giga, Jig Bob i demostrant tota la seva capacitat de comunicació.

<https://www.youtube.com/watch?v=bXlnUWenvBE>

DIA 4

LA BAMBOCHE

La bourrée du diable

La Bamboche (alguna cosa així com disbauxa en llenguatge popular) a finals dels anys setanta del segle passat va ser un referent per a les aleshores joves (i pocs) músics i seguidors del folk. L'havien fundat a Lió l'any 1972 quatre multi instrumentistes: Jean Blanchard, Jacky Bardot, Bernard Blanc i Jacques Boisset. El seu repertori era fonamentalment de les regions del centre de França, territori de la bourrée. L'any 1977, però, va fer un canvi de personal i va incorporar l'electricitat. I van començar a gravar amb el Ballon Noir d'un tal Hugues de Courson, un dels músics de Malicorne. Però aquesta és una altra història i un altre dia. És també l'època de la gran Evelyne Girardon, veu i viola elèctrica. Del disc Née de la lune, aquí teniu "La bourrée du diable".

<https://www.youtube.com/watch?v=I5HkV4CeEn0&list=PLjM6eEYKpVS1deOa7loQX6JqE6PynlNgH&index=6>

Tot i que gairebé totes les seves cançons eren tradicionals, de tant en tant interpretaven noves composicions. És el cas de "Quitte Paris", una declaració de principis a favor del retorn a la natura i la vida senzilla a ritme de vals mussette.

<https://www.youtube.com/watch?v=tiZa0wpg2jU>

I una corpenedora història que acaba en tragèdia i inclou una crítica directa al capitalisme: "La fille d'usine".

<https://www.youtube.com/watch?v=9l46cC22LiQ>

Les primeres notícies de renovació de la música tradicional venien d'Itàlia. La Nova Compagnia di Canto Popolare, amb epicentre a Nàpols, recuperàven i reinterpretaben la música dels pagesos de la Campania des de 1966. I del sud al nord, el grup La Ciapa Rusa (capa vermella, que era el nom amb que es coneixia una família de cantants tradicionals d'Alessandria) va ser una referència dels grups i músics folk catalans de primers dels vuitanta. De fet, unes quantes peces seves s'han integrat de forma natural en moltes sessions actuals de ball folk. És el cas d'aquesta Mazurka, que sona com si fóssim a Arsèguel el darrer cap de setmana de juliol.

<https://www.youtube.com/watch?v=KGSBicJMYPE>

Més endavant vàrem conèixer personalment alguns d'ells, especialment en Maurizio Martinotti i vàrem saber que eren d'un territori que ells anomenen Quattro province, en la intersecció de quatre regions italianes: el Piemont, l'Emilia Romagna, la Ligúria i la Lombardia. La major part del seu repertori era d'allà. I de la trobada l'any 1996 de músics de la Ciapa Rusa, Tre Martelli i altres va néixer Ariondassa que identifiquem amb l'amic Vincenzo Chacho Marchelli. I del Piemont ens van dur una cançó popular que ara mateix sona així a una taverna de Varzi.

<https://www.youtube.com/watch?v=KitqTVNDZw4>

De la trobada d'Ariondassa i El Pont d'Arcalís va sorgir un disc: Del Piemont als Pirineus. Va ser presentat a la Fira Mediterrània de Manresa l'any 2008, enregistrat i emés per TV3 al Rodasons, el programa de l'amic Ferran Riera que tant trobem a faltar. Aquí teniu la versió bilingüe dels dos grups amb la participació de Les Violines.

<https://www.youtube.com/watch?v=tEh27C8RhEO>

I els del principi al final, una actuació de carrer de la Nova Compagnia di Canto Popolare l'any 1984.

<https://www.youtube.com/watch?v=T-zBj8q8iEA>

Aquesta cançó tradicional adoptada com a himne de la resistència italiana contra el feixisme té milers de versions i s'ha fet gairebé imprescindible en el repertori de molts grups d'estils i gèneres molt diversos, si més no arreu d'Europa. Un d'ells Goran Bregovic, de pare croat i mare sèrbia que, de compondre les bandes sonores de les pel·lícules d'Emil Kusturica, ha esdevingut un músic global. En els darrers anys ha estat un dels principals difusors de la música dels Balcans i, de passada, de la incorporació del metall a la música tradicional. Aquí la teniu en una actuació al festival de jazz (!) de Viena l'any 2013 encadenada amb dues melodies més: "Kalasnikov" i "The belly button of the world".

<https://www.youtube.com/watch?v=PEp711Kyvgl>

A banda de la música tradicional del país, a Barcelona hi ha formacions musicals de gairebé qualsevol cultura del món. Parlant dels bàlcans aquí en teniu una d'elles, la Barcelona Gipsy Balkan Orquestra. Interpreten "Obican balkanski dan", Un dia qualsevol als Balcans. Ho fan acompanyats d'un fenomenal flautista serbi, Bora Dugic al Teatre Grec l'any 2017.

<https://www.youtube.com/watch?v=8T3NytqNSXw>

I si hi ha un grup català que ha reinterpretat la música tradicional amb metalls en format fanfara és, sens dubte, Balkan Paradise Orquestra. Aquí teniu a les Balkan a la seva primera actuació al CAT del 30è aniversari TRADICIONÀRIUS. Toquen "Babumara".

<https://www.youtube.com/watch?v=BnhzZH-k8EM>

I tornem al principi i a Itàlia. El grup Mòdena City Ramblers que fusiona música tradicional italiana i de composició pròpia amb la tradició celta interpreta "Bella Ciao" a la festa dels treballadors de l'1 de maig de 2011 a la Piazza San Giovanni de Roma.

<https://www.youtube.com/watch?v=zRxaxWX30IA>

Canvi aparentment radical que no ho és tant. La música tradicional de l'orient de la Mediterrània ens proporciona un altre espai sonor: ritmes i melodies diferents. Potser, del Principat estant, no en som tant conscients de la seva influència sobre certes estructures musicals tradicionals dels Països Catalans, sobretot en els territoris de frontera. A més, aquesta cançó tradicional forma part tant de la tradició àrab com la jueva (la música és el camí!). Aquí la interpreta el grup de dones El Banat.

<https://www.youtube.com/watch?v=I5AxKYFa6TY>

Un dels grups catalans que ha sovintejat aquesta tradició ha estat L'HAM DE FOC amb la Mara Aranda. En aliança amb el grup alemany Estrambie, van construir el projecte AL-ANDALUZ i interpreten en castellà "Morena", una cançó que també reivindica com a pròpia la música tradicional àrab.

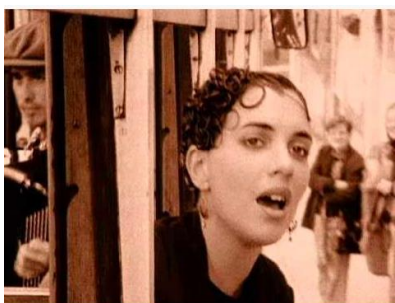
<https://www.youtube.com/watch?v=x0xmJkByV7o>

Justament un dels grans grups del folk català AL TALL en col·laboració amb la banda de Marràqueix MULUK EL-HWA va enregistrar un disc, Xarq-Al Alandalus en que fusionen la música àrab i a seva pervivència en la música popular valenciana. Aquí interpreten, sobre textos del poeta andalusí Al Russafi, "Elegia valenciana".

https://www.youtube.com/watch?v=498_AnZ8c4g

I de l'evolució d'aquestes melodies, ritmes i cadències podem gaudir de veritables joies de la música tradicional dels Països Catalans. En Pep Gimeno "Botifarra" acaba el seu primer concert al CAT l'any 2010 amb la "Malaguenya de Barxeta".

<https://www.youtube.com/watch?v=0I6VE8wM3H8>

De l'orient de la mediterrània a l'atlàntic. Diuen que el fado va nèixer a les tavernes del port de Lisboa a principis del segle XIX com una barreja de les velles cantigues d'amor galaico-portugueses i cadències vingudes de les colònies. Si parlem de fado al segle XX, Amália Rodrigues és, sens dubte, el principal referent. I ara mateix, probablement, ho és Dulce Pontes. Ara bé, el grup Madredeus i la seva cantant d'alehores Teresa Salgueiro ens van seduir a finals dels anys noranta. Aquí teniu una cançó dedicada al barri antic, de Lisboa, "Alfama" on possiblement va nèixer el fado.

<https://www.youtube.com/watch?v=9f0mj6Qbqsl>

I la cançó més coneguda de l'Amália Rodríguez i habitual en el repertori de les fadistes. 'Uma casa portuguesa', en un enregistrament de la seva joventut amb plenes facultats vocals.

<https://www.youtube.com/watch?v=RU-Z0SiQKgU>

De tant en tant Sílvia Pérez-Cruz incorpora algún fado a les seves actuacions. Aquí teniu una extraordinària interpretació de "Estranha forma de vida", una de les composicions d'Amália Rodrigues.

<https://www.youtube.com/watch?v=mKFQ9mUVq6c>

Ara bé, si hi ha una cantant catalana que ha dedicat una part important del seu repertori al fado és la, al llarg de molts anys cantaire de l'Orfeó Català, Núria Pifarré Névoa. I molt sovint l'acompanya a la guitarra l'Eduard Iniesta. Aquí teniu l'enregistrament d'una altra composició d'Amália Rodrigues, "Fado de cada um".

<https://www.youtube.com/watch?v=OqI5z4sfCLs>

I de nou Madredeus, aquesta vegada amb el grup gallec Nuar Na Lubre en un clip enregistrat per la Televisió de Galícia.

<https://www.youtube.com/watch?v=3RxFDive9Yg>

De l'Atlàntic a la costa del Pacífic, Xile. Violeta Parra formava part de probablement de la família de músics i folkloristes més importants del seu país, els Parra. En els darrers anys de la seva convulsa vida va compondre, en base a estructures musicals tradicionals, unes quantes de les seves millors cançons de dimensió global. Les va agrupar al disc titulat justament Últimes composicions. Una d'elles "Gracias a la vida" que, paradoxalment, és el seu testament. Un any després de compondre-la es va engegar un tret a les temples dins la carpa que era el seu centre cultural. Les versions són incomputables. Per això aquí us posem la seva interpretació nua i amb el ritme just acompanyada d'un xarango.

<https://www.youtube.com/watch?v=w67-hlaUSIs>

Violeta Parra era, també, una folklorista que va recopilar bona part de la tradició musical xilena. Aquí teniu una cueca de les que va recollir: "La cueca del Balance".

<https://www.youtube.com/watch?v=eaoQ-A-Pnbo>

Violeta Parra va esdevenir un símbol i una guia per a la música tradicional. Entre els joves que la va seguir hi ha l'inoblidable Víctor Jara, els Quilapayú, els Inti-Illimani i molts més. Una cançó d'aquests darrers, la "Fiesta de San Benito", amb tots els sons dels Andes.

<https://www.youtube.com/watch?v=knTsw21jWIo>

I, per acabar, tornem a "Gracias a la vida". Nosaltres la vàrem conèixer a través de la veu de la Joan Baez que encara la canta a tots els seus concerts. Aquí la versió que vàrem escoltar del seu àlbum del mateix títol de l'any 1974.

<https://www.youtube.com/watch?v=XP4atRISgOQ>

Tot i que repetim artista, una versió molt especial i diferent, la Sílvia Pérez-Cruz amb l'Orquestra Metropolitana de Lisboa.

<https://www.youtube.com/watch?v=j55IJ1H0TEc>

Quan Gwen Foster va enregistrar aquesta cançó per primera vegada el 1934 va dir que l'havia après del seu avi i que aquest no sabia qui era l'autor. Segons Alan Lomax és una melodia tradicional anglesa amb una lletra de la cantant folk Georgia Turner. Bé, les dues versions no encaixen. De fet Turner la va gravar una anys després de Foster. Al seu primer disc Bob Dylan canta sis cançons tradicionals i només dues composicions pròpies. Una d'elles és "The house of rising sun" que, poc després, enregistrarien i l'associarien per sempre més al seu nom The Animals. Aquí la seva versió de 1962.

https://www.youtube.com/watch?v=RP_caKDfoYU

Però tots i totes les cantants, compositores i intèrprets nord-americans del folk (i del country, del blue grass i el primer rock) del segle XX tenen un referent indestruïble: la família Carter (com els Parra a Xile, són una autèntica saga de folksingers) I són els primers que varen enregistrar l'any 1927 el primer disc de cançons tradicionals. Aquí el teniu sencer amb les quatre cançons que són, amb traducció lliure, "Amagat sota el coixí", "La petita cabana al costat del mar", "El pobre orfe" i "Les tormentes de l'oceà". Per cert, la seva forma de tocar la guitarra i harmonitzar les veus formen part de l'espai sonor de la Catalunya dels seixanta i setanta.

<https://www.youtube.com/watch?v=qUhw2DGSny4>

I aquí teniu la tercera (i quarta) generació dels Carter interpretant una de les composicions d'un altre parent, Johnny Cash, l'"Anell de foc".

<https://www.youtube.com/watch?v=sMhsVwx5YGg>

I, com és habitual, tornem a l'artista del dia. Perquè a més Bob Dylan és, en darrer terme, el responsable del nom *The Basement Tapes*. Després del seu gravíssim accident de moto, es va tancar a la Big Pink House amb Robbie Robertson i altres membres de The Band, al soterrani de la qual van enregistrar sense cap finalitat moltíssimes sessions amb cançons molt diverses, seves, d'altres i tradicionals. Aquests són els originals registres del soterrani. Aquí teniu Bob Dylan al Folk Festival of Newport de l'any 1964 interpretant "Tambourine Man" que havia compost feia molt poc.

<https://www.youtube.com/watch?v=OeP4FFr88SQ>

DIA 11
LA BOTTINE SOURIANTE
Dans nos vieilles maisons

La botina somrient és, potser, el grup folk més representatiu del Quebec. Des de 1976 fins ara han format part del grup una quarantena de músics. La música de l'emigració europea al nord d'Amèrica va ser, com vam veure ahir, fonamentalment anglòfona, excepte en el reducte inicial de l'Acàdia (est del Quebec) que van colonitzar els francesos. A banda de la llengua, és evident que la música tradicional que es va anar decantant és una barreja de cançons i melodies de França amb ritmes i instrumentacions celtes. La cançó i el clip que proposem no només es representatiu del seu so sinó que va ser el resultat d'un projecte escolar.

<https://www.youtube.com/watch?v=fcbud6LZ1FA>

Una de les característiques de les seves interpretacions és l'acompanyament de la percussió de botes talonejant sobre fusta. Aquí en teniu una que justament rememora l'origen francès del Quebec, "L'acadienne". Diatònic, guitarra, fiddle i botes percudint.

<https://www.youtube.com/watch?v=-ftCqWGMTGs>

L'altre grup que és una referència del folk del Quebec és *Le charbonnieres de l'enfer*. Una cançó de veus i percussió, "Diguedin", d'indubtables aires bretons.

<https://www.youtube.com/watch?v=TQs-HnISQYE>

Des de fa uns anys La Bottine Souriante compta amb la ballarina de dansa percussiva Sandy Silva. Malgrat el so deficient és interessant veure aquesta actuació en directe de la Bottine Souriante amb els bascos Oreka TX. Interpreten Intsusadi.

<https://www.youtube.com/watch?v=ISS6T9U-1q8>

The Chieftains va ser fundat l'any 1962 per l'incombustible Paddy Moloney, Sean Potts i Michael Tubridy. D'ells en Paddy continua en actiu als seus 81 anys i és, potser, el patriarca mundial de la música folk. La seva web oficial (per cert de les més ben organitzades que he vist) compta més de 50 enregistraments. I, al llarg d'aquest gairebé seixanta anys les seves col·laboracions amb artistes ben diversos són molt nombroses (de Pavarotti a Ultravox) i també amb Carlos Núñez (al qual van presentar al festival de Lorient quan era un nen), l'estimat Kepa Junkera i Milladoiro. Hem triat aquest medley que van fer servir a la gira de celebració dels 50 anys perquè representa tots els registres del grup. Tanmateix, si voleu ser originals, és a dir tornar als orígens, podeu cercar els àlbums 1 i 2 que estan penjats sencers.

<https://www.youtube.com/watch?v=u7pDiO52xSs>

Ja hem dit que les col·laboracions de la banda en enregistraments i en directe cal llistar-les per ordre alfabètic. La que us proposem ara es va esdevenir l'any 2014 al festival d'Ortigueira i participen el gran (Sir) Phil Cunningham, Milladoiro i l'Escola de Gaites. Que no pari la música.

<https://www.youtube.com/watch?v=TGgul-4HJYg>

Una altra de les col·laboracions no massa evidents va ser amb Sting, anglès de naixement però esperonat, des de ben petit, a l'aprenentatge musical per la seva àvia materna irlandesa. Aquí el teniu cantant en gaèlic 'Mo Guile Mear' (El nostre heroi), un dels himnes identitaris dels irlandesos.

<https://www.youtube.com/watch?v=K4gjc8p7qzo>

I avui acabarem amb el propi Sting que, a banda de ser el baix i cantant de Police és un multi instrumentista i expert en música antiga i tradicional. Una petita delicatessa: l'any 2009 va fer un concert de música antiga i tradicional a la catedral de Durham a Escòcia. Li va dir "A winter's nigh". 20 cançons i una hora trenta de música.

<https://www.youtube.com/watch?v=DI1FnmSGj1Q>

Òbviament Pentangle era un quintet. Fundat el 1966 per Jaqui McShee, John Renbourn, Bert Jansch, Danny Thompson i Terry Cox. Però és també la figura de l'escut de Sir Gawain, un dels cavallers mítics de la Taula rodona del rei Artur, que és el protagonista d'una saga medieval anglesa. Dit el cavaller verd també se l'identifica amb la figura popular de "Jack in the green", la celebració del renaixement i la fertilitat –segons l'antropòleg James Frazer- que es torna a celebrar a Anglaterra. Aquest romanç i la figura van fascinar Renbourn. De fet, moltes de les seves cançons i balades equivalen als nostres romanços, històries de sang, fetge i sexe. La que teniu aquí, La germana cruel, la història d'un fratricidi, n'és un.

<https://www.youtube.com/watch?v=5jObvxemNTI>

Aquesta cançó és el títol del seu tercer disc, i tot ell és molt recomanable. John Renbourn va deixar Pentangle l'any 1973, després d'un altre fantàstic disc *Reflexion*, i va continuar en solitari o amb el seu propi grup. A mitjans dels noranta el vàrem veure en directe en un memorable concert al teatre vell de CAT. Va morir d'un infart l'any 2015. Posem la versió personal de la conegudíssima "Scarborough Fair" en un registre de jazz-folk al seu disc *The Lady and the Unicorn*.

<https://www.youtube.com/watch?v=S46nREvG-1g>

Cinquanta anys després Pentangle continua en actiu amb la seva vocalista McShee i músics renovats. Aquí la teniu fa pocs anys cantant amb un altre dels fundadors de Pentangle, Bert Jansch, un altre romanç d'un assassinat, "Bruton Town".

<https://www.youtube.com/watch?v=tHf7JxutsP8>

Gwendal va ser el darrer gran grup del segle passat que va contribuir decisivament al renaixement de la música tradicional bretona i celta en general. Van editar l'any 1974 el seu primer disc conegut per Gwendal 1. Els músics fundadors provenien d'estils musicals diferents amb una forta tendència a la improvisació jazzística. Dels fundadors inicials el flautista i bombarder Youenn Le Berre continua en actiu. Gwendal va tenir un impacte molt important a Galícia, Astúries i el País Basc. De fet han enregistrat els seus dos discos en directe un a Madrid i l'altre a Getxo. Us posem directament dos enllaços. El primer, "Irish jig" és el track 1 del disc 1:

<https://www.youtube.com/watch?v=ev9eIRrE8sA>

El segon és, potser, una de les seves cançons més característiques, "Benoit":

<https://www.youtube.com/watch?v=gupdjeRKfIA>

En el tour de celebració dels seus quaranta anys van passar per Ortigueira i van començar el concert de forma habitual amb la "Suite d'Arrée", nom del petit massís central de la Bretanya ple de dòlmens i menhirs. Amb la mateixa arrel que Arsèguel, és a dir muntanya de roques. Amb el crescendo pertinent i les improvisacions.

<https://www.youtube.com/watch?v=KcpQbtV3e4s>

I, per acabar, en el concert de celebració del seu vint-i-cinquè aniversari a Getxo. Youenn Le Berre i Robert le Gall interpreten – i també la canten – la cançó satírica basca "Tirauki" ni més ni menys que amb Oskorri del qual formava part, en aquells moments, un jove Kepa Junquera.

<https://www.youtube.com/watch?v=19GnnpBTIaI>

Almanach no és una cançó, és el nom del tercer àlbum del grup Malicorne. Fundat l'any 1973 per la parella Gabriel Yacoub i Marie Sauvet i integrat, en la seva primera formació, per Hugues de Courson i Laurent Vercambre, és sens dubte una de les bandes folk més influents de la segona meitat del segle XX. Recerca, composició, reinterpretació, elèctrics, acústics, vocals, Malicorne va practicar tots els registres. La banda va tenir diverses formacions: la inicial, fins el 1979, una segona amb músics variables i gairebé sempre sense Marie fins el 1989. L'any 2010 es va reunir excepcionalment la formació original i altres músics per a un concert a La Rochelle. Des d'aquell moment, fins la dissolució final el 2017 adopten el nom de Gabriel et Marie de Malicorne. Almanac enregistrat l'any 1976 va ser –per primera vegada en el cas d'un grup folk– disc d'or, disc de l'any a França i va vendre 100.000 exemplars en un any. Aquí el teniu sencer. Es fa difícil oblidar temes com “Salut a la compagnie” i la “Branle de l'Haie” i “Noël est arrivé”.

<https://www.youtube.com/watch?v=bdJCgMDkITk>

I cinc anys després en Jordi Fàbregas crea –després de l'Harmònica Brava- una nova banda, La Murga, i enregistren un disc anomenat Almanac. És cert que la matèria musical tradicional, molt lligada al calendari anual de treball i festes, porta de forma natural a l'almanac. Però aquesta no serà la única coincidència amb la trajectòria musical d'en Fàbregas. Malicorne és un poblet de la Borgonya al qual van anar a parar en confondre's de carretera la parella Yacoub. I una actuació circumstancial a Arcalís va donar nom vint anys després a El Pont d'Arcalís. Calendari i topònims. La Murga fou un supergrup que va reunir a Josep Pons, Eduard Altaba, Saki Guillem, Enric Esteve, Josep Cabré, Eliseu Parra i, òbviament, Jordi Fàbregas. Aquí teniu la “Santantonada de Forcall”.

<https://www.youtube.com/watch?v=zTsbmuBEdXQ>

La Murga i El Pont d'Arcalís, però al mig hi ha un dels grups més emblemàtics del folk català Primera Nota. Aquí teniu “Sant Rorro”, patró dels borratxos i també del CAT, quan TV3 fins i tot produïa clips musicals...

<https://www.youtube.com/watch?v=NYrFyQxzyPA>

I, per acabar, de nou Malicorne. Una curiós enregistrament amb comentaris del quartet original per a TVFrance a Notre-Dame de París: “Le mariage anglais”, evidentment pels francesos un mal casament.

<https://www.youtube.com/watch?v=GzsWI55tIRo>

Dues característiques defineixen a I Muvrini: la reivindicació de Còrsega a través de la música popular i les polifonies tradicionals. I Muvrini, literalment els muflons, va ser fundat l'any 1979 pels germans Bernardini probablement per a continuar el treball i homanar al seu pare Ghjuliu, poeta i cantant que va morir l'any 1977. Per això el seu primer disc es va dir *Ti ringranzianu*. La primera peça que us proposem compleix les dues condicions, "Terra Corsa".

<https://www.youtube.com/watch?v=k2vZz8AdS3Q>

Però també –sobretot els darrers anys– els agrada fer fusions d'instruments, sonoritats i llengües. Fins i tot canten en francès, la llengua dels que a Còrsega són coneguts despectivament com a pinzuti. Aquí en teniu una mostra, la cançó "Ún ti ne scordà", No t'oblidis (més o menys, roda el món però torna a Còrsega), a Marsella l'any 2013.

<https://www.youtube.com/watch?v=WJoDb6XAwXg>

La polifonia és habitual en tota la música tradicional, en unes cultures més que d'altres i, sovint, s'inclouen cants religiosos i profans. És el cas d'altre dels grups polifònics d'extracció popular més important, els occitans Vox Bigerri (el nom llatí de la Bigorra, territori de l'Alt Pirineu). Fa poc els varem veure en directe al CAT en l'extrordinari espectacle de Roberto Olivan i Magí Serra, *Socarrel*. Aquí els teniu interpretant "La nòvia tot passejant per Ceret".

<https://www.youtube.com/watch?v=HrV4rvLgdp8>

I a casa nostra, el grup d'en Jaume Ayats i companyia, *La Nova Euterpe*, és la formació catalana de polifonia masculina més representativa. Van enregistrar la seva versió d'"El pobre terriser", segons el propi Ayats la cançó de cornuts que havia estat més popular arreu de Catalunya i que es cantava a tavernes i pel Carnaval.

<https://www.youtube.com/watch?v=VeXVd0fWayk>

I parlant de frares i cornuts, gairebé és impossible no recordar "La ballarusca" que van enregistrar El Pont d'Arcalís i Les Violines. Aquí teniu una versió del 2007 amb el so en directe (però sense imatges).

https://www.youtube.com/watch?v=1y_OAmhLYVc

DIA 17
LEONARDO CABIZZA
Adiu i bonasera

Saltem d'illa, de Còrsega a Sardenya. La tradició musical sarda –com en el cas del flamenc– inclou una formació de guitarra (la seva variant) i cantant que interpreten “pals” diferents. Genèricament es coneix com a Cantu a chiterra. Leonardo Cabizza es considera un dels millors cantadors . Fins que va morir als 94 anys es calcula que havia fet més de 5.000 actuacions formals al llarg de la seva carrera. Aquí teniu una cançó de comiat i bons desitjos amb tot el so de la mediterrània sud.

<https://www.youtube.com/watch?v=6fzMYskUsW0>

A la darrera Fira Mediterrània de Manresa va ser present un grup de ball tradicional de Sardenya acompanyats per un fisarmonicista. Les noves generacions de músics tradicionals han incorporat aquests balls al seu repertori. Un exemple és el Passu Torrau (una traducció possible seria “ball nou”). Aquí teniu un enregistrament televisiu del grup Dilliriana amb tot l'abillament inclòs i la launedda, la triple flauta sarda.

<https://www.youtube.com/watch?v=C5BeJ2kb4cE>

I per la singularitat de l'instrument i de la respiració contínua, aquí teniu una demostració d'Andrea Pisu i Giancarlo Seu.

<https://www.youtube.com/watch?v=5KqQwo05uqo>

I, per acabar, el grup folk sard Zenias, que fonamenta el seu repertori en la tradició sarda i fan la seva reinterpretació. “Su ballu e su Machine” que, a estones, sona gairebé basc...

<https://www.youtube.com/watch?v=J20vgFAil0I>

D'illa en illa, tornem a Irlanda. El dia 12 parlàvem de The Chieftains i avui ho fem de l'altra gran banda folk irlandesa del segle XX. En una classificació de votació popular The Dubliners són el primer grup per davant de The Chieftains que són els segons. Al seu repertori hi ha més balades i menys música instrumental. I la seva influència en músics d'altres gèneres ha estat important. The Pogues en són un exemple. Aquí els teniu l'any 2013 al The Gaiety Theatre de Dublín interpretant, en el concert del seu 40 aniversari, "Molly Malone" amb tot l'auditori cantant a cor. "Molly Malone" és, suposadament, un homenatge a una venedora ambulante de peix que va morir jove, però el seu fantasma continua arrossegant el carro pels carrers de Dublín. L'any 1988 es va declarar el 13 de juny com el Molly Malone Day. És un veritable himne com podeu comprovar.

<https://www.youtube.com/watch?v=wjjh5EmkKCA>

The Dubliners va fer una carrera de 50 anys –de 1962 a 2012- i després es van jubilar. Alguns dels seus membres han continuat actuant individualment o sota l'esperit de la banda. Va ser una banda combativa i, entre les seves cançons, s'inclouen el que els angloparlants diuen "rebel songs", cançons de revolta. Aquí en teniu una combativa cançó dedicada a un membre de l'IRA empresonat a Londres: "The old alarm clock".

<https://www.youtube.com/watch?v=BfANJ2IIIps>

The Dubliners i The Chieftains han col·laborat amb moltíssimes bandes i artistes però poques vegades ho van fer junts. Aquí teniu una entrevista de fa uns anys amb els líders de les bandes, Paddy Moloney i John Sheehan, a la televisió pública irlandesa, on acaben amb un fantàstic duo de whistles

https://www.youtube.com/watch?v=akCZBb7_BU4

I encara més, aquí els teniu als dos amb l'arpista i cantant Moya Brennan, el cantant gaèlic John Spillane i les germanes Andrea i Caroline Corr en un meddley també a la televisió.

<https://www.youtube.com/watch?v=wHuRUfzDz2k>

I per acabar les noves generacions folk dublineses, Four Wings interpreten la suite "The Flags of Dublin", on si no, al Molly Reillys Pub. Brutal.

<https://www.youtube.com/watch?v=5uqcoeLR7TA>

Eliseo Parra, l'Eliseu per nosaltres, tot i que ara el coneixem amb la seva banda és un dels músics amb una trajectòria més important de tota la península ibèrica. Sense voluntat exhaustiva, des de la música laietana amb Blay Tritono, la Rondalla de la Costa o Orquestra Plateria fins al seu propi grup va passar per Al Tall, el disc *Almanac* de La Murga, *Saba de Terror* de la Maria del Mar Bonet o la creació de Mosaico amb el famós disc *Tribus Hispanas*. També ha fet i continua fent recerca directa sobre tot els territoris centrals de la península. Aquí teniu aquestes seguidilles en l'enregistrament a la Casa Gasamans de Galícia l'any 2015 amb Coetus (en Mario Mas, l'Aleix Tobias, en Xavi Lozano i tots els altres) i encara més músics i músiques.

<https://www.youtube.com/watch?v=qfQbH9BAAt-8>

De *Saba de Terror* amb, Maria del Mar a banda, Xavier Batllés, Manolo Miralles i Enric Esteve: "Sa des cavaller".

<https://www.youtube.com/watch?v=Mok2gE1QDZE>

La música del "Romanç de cec" de *Quan el mal ve d'Almansa* d'AL TALL va ser composta i arranjada per l'Eliseo Parra en base a un fandango castellà (!). A la cantata sona just abans del "Cant dels maulets" compostat pel Ximo Caffarena i tanca el disc unes Albaes tradicionals que acaba la veu inconfusible de l'Eliseu cantant la moral final "Per curar el mal d'Almansa ens vindrà res de Madrid".

https://www.youtube.com/watch?v=QDRwPj7A_bs

I, ara mateix, la banda de l'Eliseo Parra fa una actualització de la música tradicional amb una gran importància dels ritmes trencats. Aquí teniu una cançó de Salamanca, "Brillante".

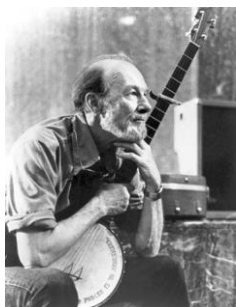
https://www.youtube.com/watch?v=_KX6c5ZhTO4

L'escenari del CAT ha conegut molts dels projectes de l'Eliseu, el disc *El Man Sur*, el concert *Retrospectiva*, revisió dels temes més rellevants del seu repertori en català pel 30è Tradicionàrius, la presentació de la seva biografia "Nunca perseguí la gloria". Del concert *El Man Sur*, a "Eres zorro" un solo d'Aleix Tobias

<http://www.tradicionarius.cat/ca/eliseo-parra---eres-zorro/videos/12>

No puc acabar sense l'”Havanera del peix enamorat”, lletra de Vicent Torrent i música de l'Eliseu que forma part de la nostra memòria personal i col·lectiva. Ha estat versionada moltíssimes vegades per ell i altres, la versió original però la va fer amb Mosaico.

<https://www.youtube.com/watch?v=glz4o2q6rK8>

El dia 1 Pete Seeger apareixia lligat a Woody Guthrie i a la cançó “This land is your land”, avui l’escoltarem amb ell. El seu entorn familiar va ser determinant en la seva vida i carrera: el seu pare Charles era un compositor i musicòleg a Harvard, la seva mare, Constance, violinista i després professora de la Julliard School. Però sobretot Ruth Crawford, la segona dona del seu pare, que també era compositora i especialista en música folk. Pete va començar cap 1940 tocant el banjo amb el grup The Weavers. Aquí teniu un medley televisiu de 1951 que comença amb la cançó hebrea “Tzena, tzena, tzena”.

<https://www.youtube.com/watch?v=HCsW0xh1Mk>

També va formar part d’un grup més combatiu, Almanac (un altre cop) Singers. Aquí teniu una cançó explícita: “I don’t want your million, mister”.

<https://www.youtube.com/watch?v=W7VkWAYHUFQ>

L’èxit va ser immediat però el seu activisme pacifista, obrer i anticapitalista, que havia començat als disset anys amb la guerra civil espanyola, li va procurar l’honor de ser inclòs a la llista McCarthy. També va fer d’assistent de l’Allan Lomax. El renaixement del folk americà als anys seixanta el va convertir en un referent per a la jove generació de músics. Aquí el teniu amb una jove Judy Collins cantant “Turn, turn, turn”.

<https://www.youtube.com/watch?v=qURAnrk30ng>

És l’època de la recopilació de les 139 cançons tradicionals per encàrrec de l’Institut Smithsonian en 5 volums anomenats American Favorite Ballads i que conservo amb devoció. I aquí va enregistrar la versió tradicional de “Down in the valley”, una cançó tradicional dels Apalatxes amb música d’una balada anglesa.

<https://www.youtube.com/watch?v=F9KQbldoBFg>

Pete Seeger va morir l’any 2014 als 94 anys. Fins el darrer moment va mantenir la música i l’activisme. L’any passat celebrant el centenari del seu naixement al Tradicionàrius vàrem veure el documental Pete Seeger, The power of song. Un dels darrers enregistraments que va fer va ser una sorprenent versió de “Forever Young” de Bob Dylan a casa seva amb motiu del 50 aniversari d’Amnistia Internacional.

A banda de Xesco Boix, Pete Seeger tenia bons amics i seguidors a Catalunya, un d’ells, Raimon. Hi va participar acompanyat del seu net Tao Rodríguez al seu concert al Palau Sant Jordi celebrant els 30 anys d’“Al vent”. Ara bé, l’Arturo Gaya amb Cati Plana, Kike Pellicet i

Sergi Trenzano va adaptar i interpretar algunes de les seves millors cançons. Aquí teniu la seva versió de “Midnight Special” de Lead Belly que tantes vegades va cantar Pete Seeger. Al Tradicionàrius del 2017. I aquest any s’ha publicat el disc ‘El poder de la cançó’ recull del concert commemoratiu a l’Auditori l’any 2019, pel centenari del naixement de Pete Seeger.

<https://www.youtube.com/watch?v=evDSe1vHvIM>

Chicotén és el nom aragonès del saltiri o timbal de cordes que s'usava principalment a la zona dels Pirineus. Aquest és el nom que Luis Fatás (músic de jazz) va idear l'any 1977 per al seu projecte folk. Amb els germans Peralta i altres l'any següent van enregistrar el seu únic disc – amb el mateix nom – amb 10 temes instrumentals (a la reedició de 20 anys després es va afegir un altre: l'Albada de Beceït). Tot i el curt recorregut del grup es considerat el precedent de tota la música folk aragonesa posterior. El disc s'ha d'escollar sencer i està disponible també a Spotify. En qualsevol cas aquí teniu un primer tast amb el primer tema: “Tocada de gaita”.

<https://www.youtube.com/watch?v=8GMYERdd5q8>

Tots els grups posteriors, l'Orquestrina del Fabirol, Biella Nuei, la Ronda de Boltaña i tots els altres consideren aquest disc un dels seus referents principals. I ara sí el tema triat per avui, un ball de bastons el “Paloteado a Naval”.

<https://www.youtube.com/watch?v=mlbdCMP9a0Y>

Hi ha una persona molt important, i desconeguda, en el renaixement del folk aragonès, és en Blas Coscollar Santaliestra nascut a Balbastro, el Somontano. Músic, metge, etnòleg, graller i luthier que vivia i crec que encara viu a cavall entre Sant Pere de Ribes i Labuerda (Osca). Va formar part de la mítica colla de grallers Alsina Grallers i també, tocant el bombardí, a la no menys mítica La Banda Puig. I sobretot, seguint molt d'a prop la feina d'en Xavier Orriols, va recuperar o reinventar la dolçaina aragonesa que s'assembla molt a les gralles Palmerar. L'any 2001 va editar el Método de dulzaina aragonesa de 395 pàgines (!). És autor de diverses músiques d'entremesos populars, entre ells el del ball de la Carpa Juanita i el Porró de Vilanova i la Geltrú. Aquí l'interpreten el grup L'Home del sac.

<https://www.youtube.com/watch?v=qifnSdVH-8Y>

20 anys després, l'any 1998, Alberto Gambino va reunir un grup de músics folk aragonesos per a l'enregistrament de Chicotén 2 que recrea alguns dels temes originals i afegeix d'altres. El grup es va dir Colectivo Chicotén. Aquí teniu una actuació al poble de Bezas (Terol) l'any 2018 amb Carmen Paris. Goig de Santa Àgata.

<https://www.youtube.com/watch?v=VTIz6fQxaio>

I, per acabar, un dels “fills” de Chicotén, Biella Nuei interpretant la “Ronda d'a Galliguera” que s'identifica molt fàcilment.

<https://www.youtube.com/watch?v=7UTjtyrp7pg>

Ruper Ordorika és un dels cantautors més importants del país basc. Habitualment la seva formació musical és elèctrica. Escriptor i poeta sempre ha estimat la cançó tradicional tot i que els seus seguidors –jo també- ho ignoràvem fins que, després de la seva estada a New York el 1992, va reunir a Joseba Tapia i Bixente Martínez i va crear el grup Hiru Truku, que podríem traduir com els tres trucs. Joseba Tapia és un trikitilari que, normalment, actua amb Xabier Berasaluze “Leturia” a la pandereta. Bixente Martínez, guitarra i mandolina, tot i que ha tocat gairbé sempre amb Oskorri, té el seu propi grup. Igelaren Banda, en format de trio de jazz. El primer disc –amb el nom del grup- era un recull de tretze cançons tradicionals biscaïnes. Simple, directe, de gran qualitat. Aquí en teniu “Neska soldadua”, la núvia del soldat.

<https://www.youtube.com/watch?v=WzRM-pCpucA>

Hiru Truku va enregistrar dos discos més: el 2, l’any 1997 i Velles cançons de Navarra, el 2004. Des d’aleshores silenci, tot i que de tant en tant fan algun concert. Però els seus components segueixen molt actius. Aquí teniu Tapia eta Leturia en format de quartet interpretant “Aritmetika Arazoak”.

<https://www.youtube.com/watch?v=KEgPChDuR6I>

Natxo de Felipe d’Oskorri va regalar a Bixente el recull de cançons de nadal basques del Pare Donostia. A partir d’aquell moment es va dedicar a recopilar-ne i acaba d’enregistrar amb Igelaren Banda un disc de nades, Ur erri Urte berri, amb col·laboracions diverses. Aquí teniu “Hogeitalaua Gagongalua” amb Natxo de Felipe a la veu.

<https://www.youtube.com/watch?v=Kx6uZNQGFFQ>

Ruper Ordorika va actuar un altra vegada al 30è Tradicionàrius l’any 2017 amb Martin McCarthy, el gran guitarrista folk de Steeleyed Span, The Watsons... I justament McCarthy va col·laborar al segon disc d’Hiru Truku. Aquí el teniu a “Neure Laztan Ederra”.

<https://www.youtube.com/watch?v=g2q3DCfHcdk>

La nostra tendència natural és la mirada sobre la música tradicional de l'oest d'Europa i els grups que la reinterpreten. Tanmateix, a l'est d'Europa als anys setanta també es va produir un renaixement de la música tradicional. Un dels grups més importants és l'hongarès Muzsikás que, molt habitualment, compta amb la veu de Marta Sebestyén. Inicialment van treballar sobre el material recopilat pel compositor Béla Bartok. Aquí teniu una fantàstica cançó popular sobre la tardor "Azt gondoltam eső esik".

<https://www.youtube.com/watch?v=7lvi8e3vPT4>

Béla Bartok, a banda de les seves obres i el seu mètode compositiu, va compondre directament sobre música tradicional. Aquest és el cas de les Danses tradicionals romaneses interpretades per dos alumnes del New England Conservatory, Yamick Rafalimanana al piano i Tessa Lark al violí.

<https://www.youtube.com/watch?v=vsGDYcbANGg>

A més de les col·laboracions amb Muzsikás, Marta Sebestyén és, potser, la veu més representativa de la música tradicional actual d'Hongria. Aquí la teniu interpretant a capella la cançó tradicional "Szerelem, Szerelem" que, com comprovareu, forma part de la banda sonora de la pel·lícula "El pacient anglès".

<https://www.youtube.com/watch?v=2ZuJtLOI6uw>

El violí és un instrument fonamental a la música dels Balcans. Un dels virtuoses actuals és el iugoslau Lajkó Félix. Toca tot tipus de música, també tradicional aquí el teniu interpretant espectacularment "A Madarnák", els ocells.

<https://www.youtube.com/watch?v=x-SuyWy7LRw>

Hem parlat altres dies de grups vocals majoritàriament masculins i, en general, de formacions musicals que són referència històrica en les seves tradicions musicals. Avui us presentem un grup vocal de dones occitanes i del segle XXI. El nom de cucanya fa referència al pal enseuat de certes festes populars, però també el país de la Cucanya que és una versió de la mítica Xauxa. Elles es presenten com a veus polifòniques per a ballar i són militants de la cultura occitana contra el uniformisme cultural francès. He triat aquesta cançó occitana emblemàtica que té moltes versions. ‘El, al, sota, su, suu pont de Mirabèl’.

<https://www.youtube.com/watch?v=tWRdy77WdzI>

A Catalunya darrerament han sorgit algunes iniciatives amb les mateixes premisses. Potser el més reconegut és el de les tarragonines Roba Estesa. Aquí les teniu en directe interpretant ‘La línia de front’ (sic) en un concert d’Ebri Knight.

<https://www.youtube.com/watch?v=BVvBixlCg6U>

Un dels grups que feia la seva pròpia versió d’‘El pont de Mirabel’ a casa nostra són els valencians Urbàlia Rurana. Aquí la vella formació amb en Pep Amírola, l’Amadeu Vidal i en Toni Torregrossa al disc de 1992 A la banda de mitjorn.

<https://www.youtube.com/watch?v=rlfPVFTPi9o>

La Concanha de Tosola del Llenguadoc forma part d’un col·lectiu artístic multidisciplinari – amb el denominador comú de la llengua i la cultura occitana- que permet aliances per a desenvolupar projectes. Els seus clips són de molta qualitat. Aquí, per acabar, en teniu dos:

L’un a la sala La Candela de Tolosa. ‘M’an dit Martin’, una bourrée o, com dirien elles, una bourreio.

<https://www.youtube.com/watch?v=XU3w6M0jVWQ>

L’altre enregistrat a Barcelona l’any 2015.

<https://www.youtube.com/watch?v=glwzxQSc1Fo>

Les Cocanha és definien com a música per ballar. Un dels músics de referència en la promoció de la música tradicional de ball és l'acordionista Marc Perrone. Al principi de la seva carrera va formar part del grup occità Perlinpinpin Fòlc, però a partir de finals dels setanta, va continuar en solitari. Del seu segon disc La Forcelle, aquí teniu aquest vals.

<https://www.youtube.com/watch?v=OGozZGLefNU>

Perlinpinpin Fòlc va ser un grup gascò que es va dissoldre l'any 1995. Un grup molt fidel en la seva interpretació a la tradició. Com la major part de grups desapareguts abans de les xarxes d'internet la informació disponible és reduïda. Del seu segon àlbum de 1978 us presentem la "Suite gasconne" que permet escoltar la seva varietat instrumental. Una curiositat: fan servir l'alboka.

<https://www.youtube.com/watch?v=aySngGvWVJI>

L'impulsor inicial dels Perlinpinpin, Alain Cadeillan "Kachtoun", continua en actiu tocant la cornamusa. Aquí el teniu amb en Martin Lassouque l'any 2018 a Bohas.

<https://vimeo.com/350849084>

I si ha un grup pioner a Catalunya de música per ballar és el Tercet Treset, format inicialment per Jordi Roura, Eduard Casals i Enric Badal. L'any 1981 van enregistrar el seu primer àlbum amb aquest títol: Música per ballar. L'any 2003 al recopilatori del Tradicionàrius XVI van posar aquesta polca que anomenen Sintonia.

<https://www.youtube.com/watch?v=DDZfoPa6-ts>

Marc Perrone té una malaltia degenerativa, esclerosi, que malgrat tot no l'impedeix continuar tocant. Aquí el teniu amb el cantant i percussionista de Pau André Minvielle interpretant Esperanza l'aranesa.

<https://www.youtube.com/watch?v=ZK0THcrxCvc>

Lila Downs és, actualment, una de les cantants, antropòloga, activista a favor de la cultura indígena d'Amèrica més importants. Diuen que és un "son jorocho" de la zona de Veracruz. D'això aquí en sap és Francesc Tomàs "Panxito". L'any 1958 Ritchie Valens (de Valenzuela), un dels pioners del rock and roll junt a Buddy Holly, va fer la versió de La Bamba que la va posar en circulació a nivell internacional. El 3 de febrer de l'any següent Valens i Holly van morir en un accident d'avió: Holly 22 anys, Valens 17. Anys després Don McLean a American Pie el va anomenar "the day the music die".

<https://www.youtube.com/watch?v=LuhJktdDHdk>

I no em puc estar de posar també la seva versió d'una altra cançó tradicional mexicana d'abast mundial, "La cucaracha". Brutal.

<https://www.youtube.com/watch?v=Rr2QgkcMtm4>

Lila Downs ha declarat que dues de les seves influències més importants han estat les cantants Amparo Ochoa i Mercedes Sosa, cantautores que també incorporen cançons i melodies tradicionals. Del cançoner popular mexicà Amparo Ochoa interpreta "La Calaca", la mort però també una imatge femenina de la iconografia maia guarnida de calèndules. En realitat la cançó és una mena de corrandà.

<https://www.youtube.com/watch?v=VPz5nQPHvhU>

Ja ho hem dit, si algú a Catalunya pot parlar amb propietat d'aquesta tradició musical és en Francesc Tomàs Aymeric, garrotxí i mexicà. A banda dels seus grups passats i presents, en "Panxito" ha participat en molts projectes. Aquí el teniu dirigint al grup Cordes del món en la Contradansa catalana. Escolteu i veieu l'aire que agafa la dansa.

<https://www.youtube.com/watch?v=9G3NkVT18IA>

Encardia és un grup grec d'Atenes que es defineixen com a música del sud de la Mediterrània. Es fa difícil parlar de música tradicional grega perquè, en realitat, en un territori relativament reduït es donen una gran varietat d'estils, instrumentacions. Estem clarament en la cruïlla entre l'est i l'oest de la Mediterrània. En el seu repertori incorporen cançons de la colònia grega al sud d'Itàlia i les canten en el que anomenen "grico", una síntesi dels dos idiomes. Aquesta és literalment una Cançó de treball.

https://www.youtube.com/watch?v=A9JB_bOY9XU

Però de l'antiga Magna Grècia a Macedònia la distància musical és molt llarga. Aquí en teniu una mostra dels cantants Ifigènia Ioannou i Christos Mastelos interpretant "Giati ne ma gelaseis" (alguna cosa així com Perquè em glaces) a Tessalònica.

<https://www.youtube.com/watch?v=0Sfmzy7nN3E>

Ifigènia Ioannou és una de les instrumentistes i cantants gregues joves més destacada, amb molt repertori tradicional. Aquí la teniu tocant el psalteri electroacústic i cantant "L'alba a les tres de la matinada".

<https://www.youtube.com/watch?v=Jz6qy2252es>

Cal tenir en compte que la música que més identifiquem amb la sonoritat grega –sirtakis, hasapikos...- és, en bona part, el que ells anomenen rebètic, la música portuària dels grecs que van tornar des de la costa d'Àsia a principis del segle XX. El gran Mikis Theodorakis va fer servir les seves melodies i estructures musicals per a popularitzar-la arreu del món. Theodorakis, músic i activista, va participar fa uns anys en les protestes d'Atenes. Ara té 94 anys. Doncs aquí el teniu en directe homenatjat i cantant al veritable teatre grec de Likavitos. "Stròse to stròma sou", alguna cosa així com Espera el teu torn.

<https://www.youtube.com/watch?v=eLBw4VhdaiM>

ENCARDIA acostuma a acabar el seus concerts amb la cançó "Kalinifta", Bona nit. Aquí els acompanya el cantant de Xipre Alkinoos Ioannidis.

<https://www.youtube.com/watch?v=xI0-SK8hqxY>

L'altre grup francès important dels anys setanta, juntament amb La Bamboche, que a l'inici feia interpretacions fidels del repertori tradicional, fou Mélusine. La Melusina és en el folklore europeu una dona d'aigua, mig peix o serpent i cos de dona. En Bienve Moya la cita en l'entrada de la Dona d'aigua del seu llibre "Criatures fantàstiques" de l'imaginari col·lectiu. Aquí també la coneixem com Goja o Aloja. Meitat fada i meitat bruixa. El nom del grup ja era una declaració de principis sobre la cultura tradicional. Tot i que en tenen algunes cançons sobre llegendes, us proposem avui la tradicional i escaient "El mes d'abril s'acaba".

<https://www.youtube.com/watch?v=kziVJxFMBE8>

El grup es va dissoldre l'any 1990. Els seus membres han continuat actius en la música tradicional i, fins i tot, alguns d'ells amb membres històrics de La Bamboche. L'any 2002 Jean-François Duterte amb els seus col·legues de la Melusine, Yvon Gilcher i Jean-Loup Baly i Jean Blanchard de la Bamboche van enregistrar Chansons traditionnelles de Normandie. Una d'elles "Les Métamorphoses".

<https://www.youtube.com/watch?v=UUFG1MxIsAo>

I parlant de tradicions probablement medievals, el luthier francès Denis Le Vraux es dedica a la reconstrucció d'antigues cornamuses, sovint tretes de registres gràfics en il·lustracions miniades i escultures de les esglésies. Un breu clip il·lustratiu francament interessant.

<https://www.youtube.com/watch?v=ctTri4EIDE4>

I, per acabar Melusine de nou ens ofereix un altre tema tradicional d'actualitat. "J'ai un long voyage à faire", el llarg viatge que estem ara mateix obligats a fer.

<https://www.youtube.com/watch?v=WDfLgX2jqpk>

Agapito Marazuela és reconegut com el recuperador de la música tradicional castellana i, especialment, de la dolçaina. Agapito era dolçainer i guitarrista professional. Militant del Partit Comunista va rebre l'encàrrec de seleccionar els grups tradicionals que actuarien a la Olimpíada Popular de Barcelona de 1936 avortada pel cop militar feixista i al Pavelló de la República a l'Exposició Universal de París el 1937. Després de la guerra fou depurat i empresonat tot i que, anys després, el mateix règim feixista va acabar editant els seus treballs. Malgrat el que diu el vídeo de youtube el títol correcte és "Entradilla segoviana".

<https://www.youtube.com/watch?v=87bPlgKaFQA>

Del treball de Marazuela i, després, del de Joaquín Díaz s'han nodrit la major part dels grups de música tradicional de Castella, Lleó i Cantàbria. Un d'ells són els amics de La Musgana. Aquí els teniu interpretant la "Danza del Rey Nabucodonosor" recollida al poble de Corporales de Cabreira. El 2019 van fer un Tradicionàrius.

<https://www.youtube.com/watch?v=pHUM6jBUAKM>

I també altres músics no estrictament tradicionals. Aquí teniu la versió d'Amancio Prada del "Romance del enamorado y la muerte".

https://www.youtube.com/watch?v=U6RPC_zTObY

El treball d'Agapito Marazuela ha estat molt influent també més enllà de Castella. Alguns dels primers grallers catalans de la nova generació dels setanta del segle passat s'hi van fixar en el seu repertori i el característic trinat. Aquí teniu una fantàstica versió de la seva "Entradilla segoviana" interpretada per un combo del Berklee College of Music de Boston. Està format per alumnes d'arreu, de Mèxic a la Índia. Això sí, el saxo soprano és segovià.

<https://www.youtube.com/watch?v=yJd5e81Qsq0>

El dia 6 vàrem posar la cançó “Bella Ciao” en parlar de Goran Bregovic. Avui parlem del grup i l'espectacle creat per l'acordionista Riccardo Tesi l'any 2012 per celebrar el cinquantenari de l'inici de l'edició l'any 1962 d'“Il Nuovo Canzoniere Italiano”. NCI va ser també un grup de cantants, etnomusicòlegs i músics que es van dedicar a la difusió de la recerca. Es van mantenir actius de forma discontinua fins el 1978. Bella ciao, el grup, comptava amb tres veus extraordinàries: la sarda Elena Ledda, Lucilla Galeazzi d'Umbria i la fiorentina Ginevra di Marco. Bella Ciao va actuar a la Mercè 2017 a la plaça de la Catedral amb Jaume Arnella i Carles Belda i també a la Fira de Manresa. La música tradicional italiana és molt combativa, aquí teniu un altre himne popular, “La lega”, que commemora els primers sindicats pagesos de principis del segle XX.

<https://www.youtube.com/watch?v=eag3GW97QBo>

Riccardo Tesi és un dels músics més importants en el renaixement de la música tradicional italiana. Practica la recerca, la formació i la difusió. L'any 1992 va crear Banda Italiana que continua en actiu. A principis dels anys noranta va formar part del projecte Trans Europe Diatonique amb l'anglès John Kirkpatrick i en Kepa Junkera. Aquí teniu una part del concert al FIMPT de 1993 que va emetre Rodasons al 33.

<https://www.youtube.com/watch?v=wWf9jXgTNtk>

El grup del Nuovo Canzoniere Italiano, actuava uns anys abans, amb el mateix esquema del Grup de Folk de Barcelona, un grup de cantants i músics damunt de l'escenari que interpretaven el cançoner amb formacions variables. Un dels grups que hi va participar va ser el Duo de Piadena. Aquí els teniu amb “Polenta e Baccalà” amb tota la sonoritat del moment.

https://www.youtube.com/watch?v=wYJ_MrthlhY

I tornem, com es habitual, al grup Bella Ciao. Aquí interpreten una cançó tradicional d'amors i moliners. La farina i les pistoles carregades signifiquen més o menys el mateix arreu.

https://www.youtube.com/watch?v=d_tU_HktVc

Una altra història familiar. L'any 1970 els germans Brennan i els seus cosins Duggan van fundar una banda de "música irlandesa". Interpretant peces tradicionals o composant a partir dels esquemes de la música celta han acabat sent famosos perquè la seva música s'usa freqüentment en pel·lícules, com per exemple "El darrer mohicà" o "Harry's game". Bàsicament es dediquen a les balades amb un paper important de la veu de Moya Brennan i els cors. Aquí interpreten "Siúil A Rún", una cançó tradicional d'amor que va ser arranjada inicialment pel mateix Paddy Moloney.

https://www.youtube.com/watch?v=WGToXpOly_g

La música celta sona sovint en moltes pel·lícules –sobretot nord-americanes-, de vegades incidentalment, altres amb un paper principal. "Harry's Game" parla de la reivindicació irlandesa de la sobirania d'Irlanda del Nord. No la posarem, però. Us proposem una balada interpretada per Sinead O'Connor i The Chieftains, "Foggy dew" que, també, ha format part d'algunes bandes sonores.

<https://www.youtube.com/watch?v=yaS3vaNUYgs>

En Carlos Núñez també ha compost –o arranjat- música per a pel·lícules. Una d'elles, potser la més notòria, és "Mar adentro" d'Amenábar que, per cert, és músic i també va intervenir en la composició. Aquí la interpreta en directe a Vigo, la dedica a Ramon Sanpedro i a més presenta la seva banda habitual.

<https://www.youtube.com/watch?v=eHviaM6j0Xs>

I acabem de nou amb uns joves Clannad en una actuació televisiva de 1978 amb tres temes inclosa una versió de "Siúil A Run".

<https://www.youtube.com/watch?v=EBVehlKCCfU>

Territori poc explorat. La música folk de Rússia més enllà de la balalaika, kalinka o els remers del Volga. Recorrent a les participacions en festivals folk internacionals hem triat cinc mostres de grups posteriors a l'any 2000. Potser el més reconegut, i també el que incorpora sonoritats d'altres tradicions musicals (per exemple, fan servir la gaita gallega) és Otava Yo de Sant Petersburg. Aquí els teniu damunt una barca pel riu Neva interpretant una cançó satírica, Яблочко, una poma petita.

<https://www.youtube.com/watch?v=k7TxSDRqdC4>

Pel que he observat molts grups practiquen el que ells diuen “metal folk” i que nosaltres diríem folk elèctric. Un dels exemples és la banda de Moscou Kalevala. Per cert, Kalevala és el nom del poema èpic finès que va tenir un paper important en la conformació de la identitat de Finlàndia que derivaria en el procés per a obtenir la independència de Rússia. Percussions, guitarres potents i iconografia guerrera.

<https://www.youtube.com/watch?v=VdofcH3nAC0>

D'un extrem a l'altre, dels europeus influïts pel rock, al centre d'Àsia. Huun-huur-tu, de la República de Tuva al nord de Mongòlia i al sud de Sibèria. Amb els seus instruments tradicionals de corda i el cant difònic. Interpreten “Konguroi” que tradueixen com El meu ramat de setze cavalls.

<https://www.youtube.com/watch?v=srmJA1H4Blo>

Una de les bandes folk que potser, té més impacte actualment a Rússia, són els tàrtars ГРАЙ, GRIS. Ells es defineixen com a neofolk, però segueixen l'esquema del metal folk. Aquí interpreten una cançó tradicional molt adaptada, En els braços de la mare.

<https://www.youtube.com/watch?v=yicTUvDVTHA>

I el darrer grup es tracta de Белое злато, Or Blanc, un grup vocal de dones que canten cançons tradicionals com aquesta tòpicament melancòlica Més enllà del riu tranquil.

https://www.youtube.com/watch?v=V8slArpj_XU

The Dreadnought (El Cuirassat) és un grup creat fa poc més de 10 anys a Vancouver. Ells es defineixen com a punk-folk. Tot i que és cert que, en algunes cançons que he sentit, es nota la influència de The Pogues, especialment en el tractament de la veu solista, en altres peces són gairebé un grup de música tradicional ortodoxa. Tot i així, avui el que ens servirà aquesta cançó és per fer un relat sobre una de les formes possibles de creació d'una cançó tradicional, amb permís d'en Jaume Ayats. "Old Maui" és una lletra que va ser trobada a la bitàcola d'un mariner balener del segle XIX, George Piper, i el títol complet és "Rolling down to old Maui". Tracta del desig del retorn a la illa hawaiana dels mariners que les passen magres pescant al mar de Kamtxatka. No sabem si en Piper la va escriure o la va transcriure. El que sembla raonable pensar és que la cantaven. Entre finals del XIX i inicis del XX es van trobar algunes versions de la lletra de la cançó. I la música? Els etnomusicòlegs que l'han analitzat consideren que correspon a la música d'una cançó anglesa de Gal·les, "The miller of Dee", és a dir El moliner del riu Dee, al nord del país. És una cançó els orígens de la qual es remunten a l'edat mitjana.

Us posem una darrera l'altra i, com deia aquell, vostès jutgin.

OLD MAUI

<https://www.youtube.com/watch?v=Pla7nDYcil4>

THE MILLER OF DEE

<https://www.youtube.com/watch?v=wQ4lvoFNczc>

I acabem amb The Dreadnoughts i un altra cançó marinera. La doble tradició dels canadencs, aquesta és de la tradició francesa. "Pique la baleine", Captura la balena. Una cançó ritual aparentment alegre amb una lletra tràgica: retrobo a l'amiga al fons del mar un cop m'he ofegat...

<https://www.youtube.com/watch?v=lyi3oyhyC5k>

Aquesta és una d'aquelles cançons globals. Una guajira cubana amb, poblament, música tradicional (tot i que una persona la va registrar) i la lletra, una part derivada dels Versos sencillos de José Martí el poeta màrtir cubà, fill de valencià i canària. Hi ha milers de versions i l'han interpretada centenars d'artistes de tots els gèneres. La guajira o "punto cubano" és un sistema mètric de composició que facilita molt la improvisació, com les gloses i les corrandes. Per això es posen o es treuen estrofes en funció de qui la canta. Normalment, les de José Martí es respecten. En triarem unes quantes versions, la primera la del gran guitarrista Compay Segundo que feia una versió força fidel a l'original.

<https://www.youtube.com/watch?v=oEJtFGdKc5M>

Guantanamera és una dona de la tristament coneguda ciutat de Guantánamo, la presó de la CIA. L'any 1962 Pete Seeger va visitar un campament de nens a Cuba i Héctor Angulo, deixeble del lletrista original Julián Orbón, li va ensenyar. Seeger la va fer mundial. Fins i tot, inicialment, figurava com a co-autor. No posarem la seva versió sinó la de l'Arturo Gaya amb Tren Seeger que deriva de la Seeger. La canten també la Gemma Humet i en Francesc Pi de la Serra que adapta una lletra seva d'una altra cançó.

https://www.youtube.com/watch?v=g8QRw2pFoQE&list=OLAK5uy_nclZRh2IK4AtxUw7iLeZTYrs7ZEhGpPsE&index=14&t=0s

I aquesta versió promoguda pel projecte Playing for Changing que agrupa a més de setanta músics cubans de dins i de la diàspora (inclosos barcelonins).

https://www.youtube.com/watch?v=blUSVALW_Z4

Entre totes les versions curioses que he trobat –i una d'elles és de Pavarotti, Cèlia Cruz i Pau Donés a Mòdena- potser la més estranya i improbable és la del grup de rock basc dels vuitanta i noranta Hertzainak. No és només que en Gari canviï la lletra és que els acompanyen a l'escenari Oskorri, Ruper Ordorika i Mikel Laboa. Sorprenent.

<https://www.youtube.com/watch?v=mypJ0CzqI0Q>

Havíem parlat del guitarrista Martin Carthy en relació amb en Ruper Ordorika i de l'acordionista John Kirkpatrick juntament amb Riccardo Tesi i Kepa Junquera. Si sumem el fiddelista Peter Knight, el percussionista Tim Hurt i la veu de Maddy Prior ens dona "Steeleye Span" (traducció difícil: l'ull d'acer que gira). L'altra banda britànica de folk-rock de finals del seixanta. Amb un so molt característic continua en actiu cinquanta-un anys després amb la Maddy Prior al davant i músics de diverses generacions. Una de les cançons que identifica el seu so és aquesta. Tot al voltant del meu melic, que diríem nosaltres.

<https://www.youtube.com/watch?v=qkNhaRtAFTE>

Tots ells eren (i són) grans instrumentistes. Els músics que van venir després també. Aquí en teniu un tema instrumental "Dodgy bastards" tal com l'interpretaven en directe a la gira del seu cinquantenari l'any passat.

<https://www.youtube.com/watch?v=O6aCadKQWw8>

És bàsicament un grup anglès, tot i que també han recollit alguna cançó gal·lesa o escocesa o reels irlandesos. En aquest cas canten en escocès i en Maddy Prior fa broma a la presentació de "Cam Ye o'er Frae France" (Vens de França?).

<https://www.youtube.com/watch?v=SMbNGKYwuLc>

Potser un dels grups catalans actuals de folk-rock que, a la seva manera, segueix aquesta línia és Ebri Knight. Per cert, no sé d'on ve el nom però la traducció més ajustada seria El cavaller borratxo. Aquesta setmana caben d'editar "La cura" per a solidaritzar-se amb les persones que cuiden els afectats per l'epidèmia. Aquí teniu el clip de la seva molt lliure adaptació de "La masovera" que sovint fan servir amb un meddley de melodies tradicionals molt conegudes per a tancar els concerts.

https://www.youtube.com/watch?v=RQ4e_sc3OwU

Maddy Prior, a banda de Steeleye Span, canta amb un grup acústic anomenat The Carnival Band. Aquí la teniu l'any 2018 amb la banda del carnaval interpretant la conegudíssima "God Rest Ye Merry Gentlemen".

https://www.youtube.com/watch?v=MBO_c4wVQJw

Una altra excursió a territori poc explorat. La música folk alemanya. Poc després de Steeleye Span, Fairport Convention i Pentangle, a Alemanya es va fundar Ougenweide, alguna cosa així com Agradable de veure, una banda que s'inspirava en aquests referents. Feien servir músiques tradicionals i usaven textos de trobadors, sovint sobre llegendes i contes populars. Un bon exemple és aquest "El cec i el coix" .

<https://www.youtube.com/watch?v=F-soGJINBUA>

S'observa una tendència a la recreació històrica i mítica d'un imaginari tradicional que barreja mites i llegendes. Les disfresses i caracteritzacions fantàstiques són habituals en molts grups. Ells anomenen aquest concepte com a "folk pagà". Una mena de certa religiositat alternativa. És el cas del grup de dones Die Irrlichter. Aquí les teniu en un concert fa uns anys a la ciutat francesa de Provins interpretant "Kerry Slide".

<https://www.youtube.com/watch?v=6H9RdL1Z1eQ>

Potser la banda que representa més fidelment aquest opció són els Faun, El Faune. Aquest clip és molt representatiu de com reinterpreten les cançons tradicionals (i en tenen uns quants). "La nit de Walpurgis".

https://www.youtube.com/watch?v=nLgM1QJ3S_I

Ara bé tenen també un altre registre sonor, aquí els teniu cantant la llegenda nòrdica de la valquíria Brunilda i l'heroi Sígfrid.

<https://www.youtube.com/watch?v=xcZxY2qX7Ek>

Un altre grup relativament recent, fundat el 1998, és Die Streuner que, nosaltres, traduiríem com Els Cràpules. Es dediquen bàsicament a la recuperació de les cançons tradicionals de taverna. Aquí teniu la incorrectíssima "Wein, weib und gesang" és a dir Vi, dones i cançons.

<https://www.youtube.com/watch?v=uUI7y87MFwc>

Ougenweide ha estat la banda pionera en la recuperació i posada en valor de la música tradicional alemanya. Cal tenir en compte que, en molts sector socials i intel·lectuals, se l'associava a la cultura promoguda pels nazis. L'any 2010 el món folk alemany els hi va oferir un tribut en reconeixement. Acabem, doncs, amb ells i la cançó "Bald Anders".

<https://www.youtube.com/watch?v=MeOC7OAa6LE>

Mentre fèiem el Tradicionàrius de l'any 2008 ens va ferir la mort prematura de la Maria/Dolors Laffitte. Ella era una de les fundadores del festival i bona amiga. La joveníssima Dolors estava a finals dels anys seixanta al costat del grup d'Els Setze Jutges i del Grup de Folk però no en va formar part de cap dels dos. El primer èxit a duo amb Lluís Llach va ser amb la cançó d'en Llach "A cara o creu". Tenia 18 anys. Després va musicar poemes, va recuperar repertori dels trobadors occitans, de la tradició sefardita, va ser membre d'Ara va de bo i tantes altres coses. L'any 2001 amb el guitarrista Lautaro Rosas va enregistrar el disc "Cançons tradicionals de Catalunya" amb aquesta netíssima versió de "Lo poder del cant".

<https://www.youtube.com/watch?v=ZyED3-mzILo>

A principis dels noranta va crear amb l'Alfons Encinas Els Trobadors, el seu grup potser amb més repercussió. Van enregistrar l'any 1991 el disc Et ades sera l'alba. Recuperem la versió d'Els Trobadors d'un cant occità del cançonier de Sant Joan de les Abadesses "Ara lausetz, lausat, lausat".

<https://www.youtube.com/watch?v=1zb7TXxJrWA>

La cantant canadenca d'ascendent irlandès i escocès Lorena McKennit, de periple per Europa, va conèixer aquest treball i sempre ha dit que la va influir en el seu disc de l'any 1994 The mask and the mirror. McKennit l'any 2008, amb una super formació musical, va fer tres concerts al recinte de l'Alhambra, dos al pati rodó del Palau de l'emperador Carles V i un al Generalife. Va interpretar diversos temes d'aquell disc; un d'ells Santiago. Aquí el teniu.

<https://www.youtube.com/watch?v=9fYUgAgMJqU>

La Maria cap a la meitat dels noranta va decidir que no volia més dolor ni en el seu nom i, des d'aleshores, es va dir Maria. Jacques Brel –al qual la Dolors havia versionat al principi de la seva carrera- va dir d'ella que era una cantant d'excepció. Al final de la seva vida amb Joi de trobar havia retornat als orígens occitans paternes. Sovint l'acompanyaven la seva filla Miriam i l'Efrén López de l'Ham de foc. Els registres disponibles no tenen prou qualitat. Tanquem doncs amb la seva veu esplèndida a "Can vei la lauzeta mover".

<https://www.youtube.com/watch?v=xIXWrRGLexQ>

L'any 1974 a Oslo es va crear el grup Kong Lavring. Seguien el treball de Fairport Convention, Steeleye Span i altres grups de l'escena folk britànica i es van proposar fer el mateix amb la tradició musical –cançons i melodies- noruegues i combinar instruments tradicionals amb elèctrics. Kong Lavring pren el nom d'un personatge del conte de fades Lillekort. De fet només van enregistrar dos discos en els seus quinze anys d'existència. Així sona "Liti Kjersti", alguna cosa així com "Les disputes d'Isabel"

<https://www.youtube.com/watch?v=Q9MryjNmDhw>

Jorn Jensen i Trond Villa, dos dels seus components van fer el salt cap a Suècia i van entrar a formar part del quartet Folk och Rackare que, segons els experts, va ser la banda folk més influent als països de la península escandinava i també a Dinamarca. Un so net i directe. Hem triat "De två systrarna", Les dues germanes, la variant sueca de la cançó "Cruel sister" que va recuperar Pentangle.

<https://www.youtube.com/watch?v=9KWSsEBGZ30>

I ara mateix què passa a l'escena folk nòrdica actual. Doncs una mica de tot. A banda del metal o el dark folk amb la seva parafernàlia, tenim músics i grups de moltes tendències, des de la interpretació sense massa additius al folk viking que recupera melodies i sages (ja sabeu els vikings tornen a estar de moda) a formacions homologables a les de qualsevol país europeu. De fet la banda Wardruna és la música que sona a tota la sèrie The Vikings. Us posarem tres exemples.

El primer, Annbjorg Lien fiddellista i altres instruments i a més musicòloga recuperar melodies tradicionals amb una interpretació ajustada. Aquí teniu aquest Vals de noces amb violí i guitarra en directe al Cèltic Colours Festival de 2015 a la illa de Cap Breton al Canadà.

<https://www.youtube.com/watch?v=Bvr5UIGC99k>

El segon, la banda sueca Ranarim seria perfectament homologable a la majoria de grups folk europeus: violí, flautes, nickelparpa, guitarra i percussió. És un quintet (a vegades sextet) que m'agradaria veure en directe. Aquí els teniu en un programa televisiu interpretant "Hem igen", De nou a casa.

https://www.youtube.com/watch?v=FoA_LAYaLiU

I el tercer, Loituma, és un grup vocal finès nascut a l'Acadèmia Sibelius, que l'any 1997 va ser triat el millor grup de música tradicional dels països nòrdics. Aquí teniu la seva "Leva's polkka", La polca d'Eva. És una de les cançons tradicionals fineses més versionades.

<https://www.youtube.com/watch?v=1ygdAiDxKfI>

En el món musical celta potser les bandes escoceses són menys conegudes que les irlandeses o bretones. I potser també el grup més representatiu és Capercaillie. Els vam tenir a l'Auditori en el concert Escòcia-Catalunya que vàrem coproduir al XXVIIè Tradicionàrius l'any 2014. El grup que, per cert vol dir El Gall Fer, va ser fundat l'any 1984 per Donad Shaw i Karen Mathelson que també són parella fora de l'escenari. Aquí teniu aquest tema emblemàtic i guerrer de la tradició escocesa dedicat a l'heroi de les guerres contra els anglesos El valent Alisdair fill de Colla.

<https://www.youtube.com/watch?v=OZe9N1vNGh0>

Anys abans però hi ha la primera banda escocesa reconeguda com a pionera en la reelaboració de la música tradicional. Són els Silly Wizard, és a dir El mag (o geni) estúpid, creada l'any 1971. És també el primer grup del gran Phil Cunningham que es va incorporar l'any 1976 just als setze anys. Aquí us proposem un encadenat de quatre temes tradicionals que comença amb "The Greenfields of Glentown".

<https://www.youtube.com/watch?v=ffs638c79RI>

En l'actualitat destaca la cantant i multi instrumentista Julie Fowlis que és, a més, una de les principals promotores dels Fèisean, els festivals per promoure les arts en gaèlic escocès. Ella té el seu propi grup, però aquí us proposo una doble parella amb el seu company Éamon Doorley i Zoë Conmay i John Mc Intyre interpretant quatre temes amb petites entrevistes a mig gener d'enguany a Glasgow. Fantàstics vint-i-un minuts.

<https://www.youtube.com/watch?v=eqELnKDHiWY>

Breabach és un grup relativament jove que va obtenir el guardó a millor banda tradicional escocesa l'any 2012. Ells es defineixen com a música folk contemporània d'Escòcia. La fiddelista Megan Henderson és també una activista dels Fèisean. Aquí els teniu interpretant Brose&Butter en directe l'any 2017.

<https://www.youtube.com/watch?v=uq0htznRMMY>

Si hi ha un grup català que segueixi les sonoritats celtes i, específicament, escoceses és el grup del Baix Llobregat Riu. Sovint als seus temes encadenen també melodies i cançons tradicionals diverses. Aquest és el cas dels seus "Pastorets" enregistrats a Cal Ninyo de Sant Boi de Llobregat.

<https://www.youtube.com/watch?v=0rbzQgRuMe4>

Saltem d'illa i retornem a Irlanda. Un altre dels grups pioners del folk irlandès i també d'Europa fou Planxty. Si l'altra dia explicàvem que Silly Wizard fou el primer grup de Phil Cunningham, Planxty és el primer grup del gran sonador d'uilleann pipes i whistle Liam O'Flinn, mort ara fa poc més de dos anys. Hi ha discussions sobre què vol dir Planxty. Sembla que és una paraula que usava l'arpista gaèlic del segle XVIII Turlough O'Carolan i que és una adjectiu que honora la cosa o persona a la que se li afegeix. En qualsevol cas, Planxty tot i que defensava la tradició musical gaèlica, cantava sovint en anglès i denotava influències de tornada del country americà. La cançó que dona títol al seu primer àlbum, "El captaire feliç".

<https://www.youtube.com/watch?v=aJ0vRnwUfGQ>

Planxty for una banda que es va fer i desfer varies vegades entre 1972 i 2005, data de la seva dissolució definitiva. Liam O'Flynn acompanyat d'alguns músics de Planxty va muntar un grup paral·lel, The Bothy Band i així va mantenir aquells anys la seva activitat professional. Aquí el teniu amb aquesta nova banda interpretant "Drunken Landlady" La pagesa borratxa i assumint un protagonisme més gran.

<https://www.youtube.com/watch?v=I3oO6I56Guc>

La seva carrera professional el va porta a acompanyar sovint la banda de rock Dire Straits, cosa que, per cert, no recullen els articles sobre la banda. És per això que en alguns enregistraments personals l'escocès Mark Knopfler l'acompanya a la guitarra. Aquest és el cas d'"An Droichead" El pont.

<https://www.youtube.com/watch?v=WLoAqCIS22o>

Hi col·laboracions seves amb Enya, Sinéad O'Connor, John Cage (!) i, per descomptat, en el documental "Na Píobairí Uilleann leagan féiltí" sobre el llegat de l'instrument s'inclou aquesta breu Dueling Chanters amb Paddy Mollony. Esplèndid, ajustat.

<https://www.youtube.com/watch?v=6luSEUrt63M>

Quan va morir les xarxes el van recordar amb aquesta cançó que forma part del seu treball amb el compositor de música clàssica Shaun Davey, "El Viatge de Brendan: Éire".

<https://www.youtube.com/watch?v=nz1TLTR8hgo>

Si parlem de música tradicional canària ràpidament pensariem en el timple i en Los Sabandeños. Més endavant en parlarem. Ara bé el grup format a final dels anys setanta i a mitjans dels vuitanta es va reorganitzar al voltant de la cantant Olga Cerpa. És un grup que reinterpreta la música tradicional canària però que també està obert a altres influències, especialment a les que retornen d'iberoamèrica. Aquí teniu unes "folias" en el concert de celebració del 25 aniversari l'any 2005.

<https://www.youtube.com/watch?v=sLGA29HNNFs>

El timplista Totoyo Millares, que sovint els acompanya, es considerat als seus vuitanta-quatre anys el patriarca de l'instrument i el músic més important de la seva generació. De talent molt precoç va començar a ensenyar el timple l'any 1950 i es considera que ha tingut més de 45.000 alumnes. És, per tant, el principal responsable del ressorgiment de l'instrument de la família del txarango, l'ukele, el quatro o el cavaquinho, a les Illes Canàries. Aquí una excel·lent interpretació del "Sirinoque de las Tricias".

<https://www.youtube.com/watch?v=YJcQ2n48Mtw>

Ara sí, Los Sabandeños són més que un grup, són una institució canària amb 55 anys d'història i centenars de músics que han passat per la seva escola i el seu grup jove. Ha enregistrat gairebé 50 discos i, fins i tot, té un festival anual propi a La Laguna. L'any 2015 celebrant el seu cinquantenari van passar pel Palau de la Música. Aquí teniu les seves reivindicatives "Folias de la libertad". Això sí tenen un punt anacrònic si considerem que de la seva trentena de components no hi ha cap dona.

<https://www.youtube.com/watch?v=2QZ5VgTfbYY>

I acabem amb Mestisay. Parlàvem de la seva permeabilitat a les músiques de l'altra banda de l'Atlàntic i aquí teniu un exemple amb la cançó "Esa musiquilla", una versió pròpia del tema de Mercedes Sosa enregistrada al carrer de la Laguna, flashmob inclosa.

<https://www.youtube.com/watch?v=cka3JovcJss>

La Chiffonnie és un altra de les bandes franceses dels anys setanta, si bé en aquest cas el seu recorregut fou bastant curt. El primer disc és de 1977 i la dissolució (o transformació) del grup es va fer pública l'any 1983. En realitat, la vocació del seu líder Hal Colomb era la de companyia de teatre, música i circ de carrer: s'embarcaven en gires llargues amb la seva furgoneta i actuaven al carrer. Tot i així, va ser un grup folk transcendent, un dels participants al disc fundacional per al ball tradicional francès de 1979, Grand bal folk juntament amb Malicorne i La Bamboche. Immediatament després Hal Colomb crea la Compagnie d'Epouvantail, teatre, música, circ i altres arts i incorporen l'herència de La Chiffonnie, encara en actiu. Aquí del seu primer disc Gironfla, una cançó de guerra que té múltiples variants tradicionals: "Le petit roi de Sardaigne"...

<https://www.youtube.com/watch?v=IMpWSVqB7hl>

La veritat és que es nota bastant que el productor (i també músic d'estudi) va ser el Malicorne Hugues de Courson. Al segon àlbum, la cançó "Au dessus du pont" va ser un gran èxit a França i, de fet, encara ara forma part del repertori de molts grups.

<https://www.youtube.com/watch?v=ZUunY-4B1PQ>

Dos dels seus components els germans Desaunay, Patrick i Serge, se'n van anar a viure als Monts de Bond al massís central de França (us sona?) i, a banda de músics, es van dedicar a fer de luthiers. L'Institut National de l'Audiovisuel va fer un petit documental amb ells sobre el retorn dels joves a la muntanya, molt interessant. Sembla Arsèguel. Serge Desaunay és un dels principals compositors de música folk per a acordió diatònic i ara fa uns anys va crear el grup Rue de Canal per interpretar-les en directe. Aquí teniu el seu "Valse à Joseph".

<https://www.youtube.com/watch?v=W0efVGugxTc>

L'any 1995 Marc Robine els va convèncer per tornar a gravar junts a la seva magna obra Anthologie de la chanson traditionnelles française. Van enregistrar diversos temes i a més un disc propi Nouvelles escales. De l'antologia, la cançó "Le ceinture d'argent".

<https://www.youtube.com/watch?v=CX-SineNNtM>

I per marxar, al segon disc hi havia aquesta "Marche Vermot".

https://www.youtube.com/watch?v=EOqHNOZ_gaQ

Una excursió pel triangle que formen Bèlgica, Països Baixos i Dinamarca. És un territori cruïlla i és per això que les opcions dels grups folk és diversa: la celta, la francesa, la germànica i flamenca i també la nòrdica. Ens trobem amb grups que adopten una o varies tradicions. En la recerca em preferit aquells que treballen sobre materials literaris o sonors dels seus propis països. Un nou concepte que usen molt per aquelles latituds és el folktrònic, música folk amb recursos i bases digitals. Un d'aquests és el grup danès Asynje, alguna cosa així com Cendra viva. Tot i que aquí he triat una melodia tradicional danesa interpretada sense artificis: “La Dansa del final de la primavera”.

<https://www.youtube.com/watch?v=7zUbRnEkZfk>

També de Dinamarca és el grup Valravn, El corb, que adopta aquest nom perquè el corb té un paper destacat a moltes llegendes del país i de les Illes Feroe. Justament de les illes Feroe reinterpreten una cançó tradicional amb un tractament “folktrònic”: “Ólavur Riddararós”.

<https://www.youtube.com/watch?v=WMIUhLRaV5o>

D'Holanda són el grup Kelten zonder grenzen, literalment Celtes sense fronteres. És una proposta singular liderada per dues arpistes, Lies i Coca. Estrictament instrumental (i delicat) amb un repertori bastant eclèctic, interpreten melodies holandeses i d'arreu dels territoris celtas com el seu propi nom proclama. Aquí teniu “Ronja&De Rode Laarsje”, alguna cosa així com Ronja i els botins de Roda.

<https://www.youtube.com/watch?v=aEQ6cQCORws>

De Bèlgica són el grup Laïs. Fundat l'any 1994 és, potser, el grup belga amb més trajectòria. Liderat per tres dones vocalistes, és un grup també bastant eclèctic que reinterpreten cançons tradicionals en flamenc però amb moltes influències bretones. Aquí teniu “t Smidje”, El ferrer.

<https://www.youtube.com/watch?v=l68QxDXOVbk>

De Bèlgica són també els Naragonia (un imaginari País de les figueres), un quartet instrumental amb músics que dominen a l'ensem diversos instruments. Aquí teniu el clip amb dos temes: “Hellebore” i “Too late to sleep”.

<https://www.youtube.com/watch?v=oXUj4okEAZg>

És sens dubte el grup folk més veterà de la península ibèrica que continua en actiu. Fundat l'any 1969 adopta aquest nom quan un periodista li va comentar al grup promotor inicial que eren com una mena de nou mester de joglaria. Prenen explícitament el relleu del treball de Joaquín Díaz i del dolçainer segovià, com ells, Agapito Marazuela. En el seu repertori acumulen romanços, rondes, cançons de carnaval, de treball... però, sobretot, una gran quantitat de jotes castellanes del sud i del nord. Aquí teniu –sobre una tonada popular- “La Jota del Mester” que explica qui son i que fan.

<https://www.youtube.com/watch?v=P7wI57FIVH4>

Un dels seus components, Luís Martín, és un personatge important en el món del folk hispà perquè des de la seva creació l'any 1984 dirigeix el festival Folk Segòvia que porta, fins ara, trenta sis edicions. A més, és un bon amic del FIMPT i dels grups catalans, molt d'ells han actuat al festival segovià en el seu emblemàtic escenari del seu famós aqüeducte. Volíem que ens acompanyessin al 30è Tradicionàrius però una malaltia de la seva cantant Llanos Monreal ho va impedir. Afortunadament l'any següent van poder ser-hi tots amb nosaltres en un concert memorable. Van presentar el seu vint-i-setè enregistrament dedicat al món dels gavarres, Gabarrerías. D'aquest àlbum les “Coplas de gabarreros”.

<https://www.youtube.com/watch?v=45AhNMDOF-8>

L'altre grup històric de Castella són els Candeal de Valladolid. Potser amb un to més tranquil han recuperat una gran quantitat de cançons de les terres castellanes. Avui els podeu veure interpretant una cançó de bressol, la “Nana de Berlanga”.

<https://www.youtube.com/watch?v=7RVOKTm71ww>

El Nuevo Mester són un grup que, fonamentalment canta. Ara bé de tant en tant inclouen melodies instrumentals com és el cas d'aquest “Pasacalles”.

<https://www.youtube.com/watch?v=xRRBgOqX-Pl>

La Talvera és dels grups occitans més influents en l'actualitat. Va néixer el 1979 com una associació (CORDAE) per promoure la recerca de la música tradicional occitana. Tot i que, de tant en tant, feien algunes actuacions el grup no era estable ni professional. Ha estat al segle XXI quan, per una banda, van crear una banda estable professional i, a més, a partir de certes relacions han evolucionat la seva mirada musical. Una cançó emblemàtica i declarativa: "Mon país".

https://www.youtube.com/watch?v=l6gT_YSH7oo

Una de les connexions ha estat amb el grup marsellès Massalia Sound System que, en principi, és un grup de reggae i ska però que també mostren interès per la música tradicional. Un exemple és aquesta "La cançon de Malaterra". Malaterra és una pel·lícula parlada en provençal i parla del país al voltant de la primera Guerra Mundial.

<https://www.youtube.com/watch?v=FyePLRLZH5w>

Quan musics de La Talvera i Massilia Sound System s'ajunten sonen d'aquesta manera. Una mena de fusió entre música tradicional i ritmes caribenys. Aquí teniu aquest "Le son de bandits" en directe fa cinc anys.

<https://www.youtube.com/watch?v=Jk4jcnSkRLw>

Quan La Talvera es va fundar ja feia uns anys que el grup Nadau, amb el carismàtic Miquèu Maffrand al capdavant, reivindicava des de Tarbes –a la banda dels gascons- la llengua i la cultura occitana. Aquí el teniu a l'Olympia de París l'any 2005 interpretant amb el públic "Ventòla".

<https://www.youtube.com/watch?v=TY95xOLytA4>

La Talvera continua també amb la seva dimensió associativa promovent tallers i balls per tota la Provença des del seu centre de Tarn. Per acabar una lletra pròpia sobre una preciosa melodia provençal: "Dins lo cèl".

<https://www.youtube.com/watch?v=MJwi-v7ueMg>

L'any 1974 l'enregistrament del primer disc d'UC suposà un canvi important de la música tradicional de les Pitiüses i, per extensió, de les Balears. No només és un compendi antològic de les millors cançons rebudes sinó que actualitza instruments, espais sonors i retorna a la generació jove el coneixement i l'estima de la seva música ancestral. Per això i, de forma excepcional, avui no és una cançó és tot el disc el que hem triat. 13 cançons i dues melodies (la "Sonada de xirimia" i "Sa despedida"), 34 minuts que formen part de la nostra memòria.

<https://www.youtube.com/watch?v=qMvcprhIrk>

Uns anys després a Mallorca es va formar Música Nostra, el grup que nosaltres identifiquem amb Miquela Lladó, Toni Pastor i Pep Toni Rubio. El seu objectiu declarat era la dignificació i recuperació del ball de bot que estava segrestat per un folklorisme retrògrad. En actiu quaranta anys després, aquí teniu una curiosa versió del "Parado de Valldemossa" amb Carlos Núñez a l'Auditori de Palma l'any 2008.

<https://www.youtube.com/watch?v=pfdTzJZc8Q>

Després vindran Al-Mayurqa de l'enyorat Toni Roig i molts altres. Però parlant de música tradicional de Mallorca no podem oblidar el paper del filòleg, música i activista Biel Majoral que, a partir de les estructures tradicionals, n'ha fet un nou ús. Aquí recuperem una actuació al Tradicionàrius de 2009. "Cançonetes".

<https://www.youtube.com/watch?v=KmQSyznMPJ8>

Un dels fundadors d'UC, Isidor Marí, va deixar el grup l'any 1984 per a dedicar-se a la Universitat i la gestió pública a diverses institucions. Va continuar cantant esporàdicament les seves cançons i, l'any 1999 va fer una aliança musical amb un dels components del Grup de folk, Falsterbo 3 i va néixer Falsterbo Marí amb un repertori sumat i una mateixa idea del tractament vocal. Aquí els teniu amb la seva versió de "Don't think twice, it's all right" de Bob Dylan.

<https://www.youtube.com/watch?v=Q0oCy1h887s>

En el segle XXI, a la mateixa Eivissa, Omar Gisbert i Joan Barbé van idear el projecte Rossonadors amb l'objectiu de difondre a les generacions més joves la música que UC havia recuperat. Amb pràcticament el mateix repertori d'UC i moltíssimes col·laboracions (una d'habitual, Gerard Quintana; una sorprenent, Celtas Cortos amb en Cifu cantant en català), incorporen ritmes i estils molt diversos: reggae, country, clàssica, pop, rock... Aquesta versió de "Sa carta que m'enviares" n'és un bon exemple.

<https://www.youtube.com/watch?v=yB5Bvpa4PaM>

Hem anat veient diverses varietats i estils d'abordar la música tradicional: folk-rock, folk elèctric, folktrònic, punk... Ara bé, si exclouem les bandes de New Orleans que interpreten música tradicional no hem escoltat masses opcions per el jazz-folk. Chris Barber és un trombonista i director musical, jubilat l'any passat als seus 90 anys, que li agradava incloure alguna versió de música tradicional als seus concerts. L'any 1965 els hi va dedicar un disc sencer: Folk Barber Style. L'Eduard Casals i jo, en la nostra primera joventut (16 o 17 anys), l'escoltàvem tot sovint. Doncs aquí teniu "Banks of the bann", una cançó irlandesa d'amor.

<https://www.youtube.com/watch?v=NEW96RIFkRk>

És una opció que no ha sovintejat en la nostra escena folk. Potser qui ha fet una aposta més clara en aquest sentit és el grup de l'Oriol Saña, l'Albert Bello, l'Oriol González i en David Salleras, Folkincats. Creat l'any 2007, el 2009 van enregistrar el disc homònim amb 11 temes, molt dels quals estàndards catalans tradicionals. Dos anys després van editar L'aigua no es mou. Aquí teniu la magnífica interpretació de "L'Hereu Riera" en directe.

<https://www.youtube.com/watch?v=iFafVAaJGyc>

I una més, del primer disc, "La Clavellinera" amb una marcat accent de gipsy o jazz manouche.

<https://www.youtube.com/watch?v=W3e7gVuz6Xg>

És cert que, darrerament, alguns i algunes dels músics amb formació jazzística, que és de tanta qualitat a Barcelona, han anat fent aproximacions al món folk. És el cas del Sergi Vergés i la seva col·laboració amb l'Escola Folk del Pirineu. Però també en Llibert Fortuny i l'Andrea Motis han acompanyat a la Banda del Memorial Ricard Quadra de la Patum de Berga. Aquí teniu una versió latin jazz de "La patumaire" a la plaça de Sant Pere de Berga.

<https://www.youtube.com/watch?v=LleV52-tPZQ>

I acabem amb Chris Barber. Una cançó tradicional dels Apalatxes nord-americans que havien enregirat The Weavers (recordeu el primer grup de Pete Seeger) uns anys abans i que és molt coneguda a casa nostra a partir del Grup de Folk: "On top of Old Smokey", Dalt del vell Smokey (un dels cims del massís). Folk, doncs, passat per l'estil Barber.

<https://www.youtube.com/watch?v=zX4fr-3a-N8>

La música tradicional australiana està determinada pel propi procés de configuració de la peculiar ocupació colonial de britànics i irlandesos a partir del segle XVIII com a territori de confinament de presos. A banda de la música dels habitants originals –això que en diuen aborígens- la major part de balades tradicionals deriven de les cançons angleses, escoceses i irlandeses que cantaven els presos. Al segle XIX aquestes cançons i melodies van començar a denominar-se “bush songs”, alguna cosa així com cançons del bosc (o de la terra). Un dels seus principals recopiladors i intèrprets al segle XX fou Lionel Long. Aquí teniu una molt coneguda cançó de Queensland que, originalment, no té res a veure amb “ballar el vals amb Mathilda” sinó que explica la història d’un rodamón que es busca la vida viatjant pel país i el seu farcell que duu a l’esquena rep els sobrenom de “Mathilda”. Aquesta cançó es considerada actualment l’himne oficial d’Austràlia.

<https://www.youtube.com/watch?v=Yzhdyp5A4ro>

I a centenars de versions d’aquesta cançó. Una de brutal és de Tom Waits.

<https://www.youtube.com/watch?v=m-oOD7MAU64>

Quan el grup anglès d’àcid jazz i funk Jamiroquai va començar a usar el digderidoo (nom anglès, els nadius australians l’anomenen de maneres diverses segons els territoris), aquest singular instrument tradicional australians es va difondre mundialment. Moltes bandes en fan ús. Hi ha un grup canadenc de música instrumental Apadooraï que explora la seva aplicació a músiques diverses, folk inclòs. Aquí els teniu.

<https://www.youtube.com/watch?v=Xgm17YbPztk>

I avui, per acabar, una curiositat. De la transició des del seu origen a l’adaptació al nou entorn les cançons tradicionals van mutant. És el cas d’aquesta: “Wild Colonial Boy”. Canvia la lletra, canvia la història i fins i tot es modula la música. Primer escoltem a The Kilkennys (nom d’un comtat irlandès) amb la història de Jack Dugan l’emigrant irlandès a Austràlia que es va convertir en una mena de Robin Hood.

<https://www.youtube.com/watch?v=Z3MjmiyftAQ>

I, aquí la sorpresa, la versió australiana sobre Jack Doolan, el rebel i fora de la llei abatut per la policia. I la canta, l’any 1988 sense els Rollings Stones, el senyor Mick Jagger.

https://www.youtube.com/watch?v=2_H3jypEHZw

Aquesta muiñeira interpretada per la gran gaiteira Susana Seivane (nascuda a Barcelona, per cert) acompanyada per Milladoiro ens permet fer una volta per algunes músiques de balls tradicionals que esdevenen grans temes de música folk amb independència del seu ús en un ball tradicional. En directe des de Lugo l'any 1997, amb vint-i-un anys.

<https://www.youtube.com/watch?v=-vUhPkGYuj8>

Tradivàrius la banda catalana més identificable amb el folk-rock ho va fer amb unes quantes danses de la seva ciutat, Reus. Aquí la "Dansa dels nanos" de Reus.

<https://www.youtube.com/watch?v=mNCpXTLcmD0>

També Primera Nota triava algunes músiques de balls tradicionals i les adaptava per compondre temes independents. Aquí el "Ball de la Coca" d'Espinalbet del seu disc Taüll.

<https://www.youtube.com/watch?v=uFfQKQwBkG0>

Amancio Prada va adaptar aquesta "Danza dos Xigantes" de Vilafranca do Bierzo. Amb Carles Elmeua, entre d'altres coses músic històric dels Comediants, a les flautes. Vaig sentir aquesta melodia l'any 1982 al claustre de la Catedral de León i mai més l'he oblidat. Del disc Leila Doura.

<https://www.youtube.com/watch?v=sslKIXcjQCs>

Ara bé, si hi ha un conjunt de músiques que acompanyen balls tradicionals i s'han convertit en temes molt populars, en estàndards folk catalans, són les músiques de la Patum de Berga que cada any hem escoltat al CAT de la mà de la Banda del Memorial Ricard Cuadra. Hi ha una quantitat considerable de versions i d'usos en meddleys o intercalades en altres cançons. He triat, però, dues: primera, la probablement més recent, "La Patumaire" que han gravat fa uns dies la Confinats Band.

<https://www.youtube.com/watch?v=tE2WjLBCmfk>

I segona la gran versió del "Ball de l'àliga" de Criatures, Marçal Ramon i Ivó Jordà, al seu disc Taumàtrop.

<https://www.youtube.com/watch?v=PciOEBPEREk>

Aquest lliurament cinquanta d'Els registres del soterrani és el darrer amb freqüència diària. El CAT comença també el seu desconfinament per fases. De tant en tant tornarem. I avui ho fem amb un assortit de cançons dedicades al mes de maig i a la primavera. La vida reneix i és quan feien les festes dels roser, dels arbres, de les plantes remeieres. La primera és la “Dansa de la Primavera” que Maria del Mar Bonet va incloure al seu àlbum de 1985 Anells d'aigua. Es tracta d'una composició a mitges entre la pròpia Maria del Mar amb la lletra i la música de Gregorio Paniagua, el músic madrileny que recordarem sempre pel seu disc Tarantule-Tarantelle.

<https://www.youtube.com/watch?v=KL4SvBnP5YY>

Malicorne feia una breu evocació del maig al seu Almanach, “Voici le jolieu mai”. I després Gabriel Yacoub fa cantar tothom “C'est le mai”.

<https://www.youtube.com/watch?v=BdoAqcS-e8>
<https://www.youtube.com/watch?v=N95pSjTfYo4>

Oskorri dedicava “Udaberri Jaiak”, Les festes de la primavera, al seu disc Lanlalan.

<https://www.youtube.com/watch?v=foRNudyVTsl>

A l'Aragó i les terres castellanques se celebraven i encara se celebren les festes del Mayo, amb la ronda dels joves que sortien a festejar. Eliseo Parra al tercer disc Chicotén n'inclou una de l'Aragó.

<https://www.youtube.com/watch?v=TvspiXjtjUg>

Milladoiro va dedicar un disc sencer a l'Auga de Maio. Inclou aquesta “Alborada de Verín”.

<https://www.youtube.com/watch?v=OO9o7CRgN3o>

La cantant francesa Veronique Chalot, multiinstrumentista que es va dedicar de l'any 1975 a 1990 a la música tradicional i després a la música medieval i renaixentista va enregistrar molt jove aquesta “Chanson de Mai”.

<https://www.youtube.com/watch?v=jrFW3ctDbbk>

A la taverna del vell Artesà de Gràcia el cor Euterpe va cantar moltes vegades, sens dubte, la cançó de Josep Anselm Clavé, “Les Flors de Maig”. Parlant de maig i de polifonia tradicional posaré, però, el drama de la “Francisca Farrera” de Tornaveus.

<https://www.youtube.com/watch?v=wy1RyeV6udc>

De dia a dia a un cada tres dies, reprenem *Els registres del soterrani* amb un altre grup polifònic de dones, aquesta vegada de Polònia. Es dediquen a interpretar cançons de l'est i el nord d'Europa incloses les del seu país. El Laboratori Piesni (de cançons) va néixer l'any 2013 i el componen set dones. Elles parlen de folk místic. És a dir trien les cançons en funció de criteris que siguin congruents amb la seva filosofia de respecte a la terra i a les dones. Aquí teniu aquesta cançó tradicional dels Balcans, "La noia del clavell".

<https://www.youtube.com/watch?v=aoDtgrqxXHs>

He observat als quatre discos que han editat que una part molt important del seu repertori és del país veí Bielorrússia. Aquí, però, us posem una cançó tradicional polonesa: "Koło mego ogródecka", alguna cosa així com Prop del meu jardí.

<https://www.youtube.com/watch?v=h4b4NfLZmxo>

I parlant de dones empoderades, canvi de continent i d'hemisferi i canvi radical de registre musical. Pascuala Ilabaca és probablement la representant més potent de la "Nueva Canción Chilena". En les seves composicions usa instruments i estructures musicals tradicionals i, fins i tot, recupera el quètxua com en aquesta Canción Quèchua cantada, òbviament, en quètxua. Aquí la teniu en directe l'any 2016 a Valparaíso.

<https://www.youtube.com/watch?v=THQhTfSgmfA>

Ilabaca és una mena d'empelt entre Violeta Parra i Frida Kahlo. Les seves circumstàncies familiars van fer que nasqués a Girona. El seu grup se'n diu Fauna i així es presenten. La vàrem tenir al CAT ara farà tres anys i té un talent natural brutal. Ha fet un clip molt divertit del seu "El baile del Kkoyaruna" (el miner) de 2018.

<https://www.youtube.com/watch?v=eCjXOKL6FKo>

El gran intèrpret escocès de pipes i whistle Fred Morrison ens permet fer una petita volta per alguns grans sonadors i sonadores. Morrison, que ha guanyat nou vegades el trofeu Macallan del festival de Lorient, toca tot tipus de gaites de les illes britàniques –uilleann pipe, hornpipe, reelpipe i smallpipe- i també els whistles. A vegades acompanya al grup Capercaillie, però normalment ho fa amb l'acompanyament de guitarra i bodhran. Aquí el teniu amb Kansas City Hornpipe al mercat de la fruita de Glasgow.

<https://www.youtube.com/watch?v=BTTwP98EiVo>

I una petita peça i magistral interpretació amb l'smallpipes: "Hard drive".

<https://www.youtube.com/watch?v=dxiriNzkVEw>

Però si parlem de gaiters escocesos hi ha un mite recent, Gordon Duncan mort pels estralls de l'alcohol l'any 2005 als quaranta-tres anys. Diuen que va ampliar els registres sonors de la bagpipe i molts el consideren el millor gaiter escocès de tots els temps i que Morrison ha seguit la seva tècnica. Molts el consideren el Jimi Hendrix dels pipes. Aquí teniu un dels seus enregistraments enllaçant melodies i aires. Espectacular!

<https://www.youtube.com/watch?v=dqsHGi-O4iA>

De les noves generació de sonadors britànics destaca una dona, Catherine Ashcraft que l'any 2007, molt jove, va guanyar simultàniament el premi de pipes i de whistle de Gran Bretanya. Dues curiositats: és anglesa i, pels temps que corren, és autodidacta. Amb el també gran guitarrista de Belfast Maurice Dickson forma el duo Mochara (El meu amic). Dues peces seguides: "Táimse im' Chodladh" (Alguna cosa així com "Somiant") i "The King of the Pipers". Doncs això the pipers Queen.

<https://www.youtube.com/watch?v=P40YOU8ggJk>

I per acabar avui torno a Gordon Duncan amb una brutal interpretació de Thunderstruck, Cop de tro, on fa evident tota la seva capacitat tècnica i la voluntat d'innovar en un món tant ortodoxa.

https://www.youtube.com/watch?v=_EwDIUHoDFo

Quan els especialistes intenten definir quina és la música que fa –encara- Jethro Tull o acumulen molts gèneres, rock, cançó, folk, metal... o simplement diuen que és una opció pròpia, inclassificable. Al seu líder, l'escocès Ian Anderson, li agrada definir-se com a joglar contemporani. La seva flauta és, sens dubte, una senya inconfusible d'identitat. Jethro Tull ens serveix per passejar una mica per aquest territori fronterer a la música folk. No ho és però tampoc deixa de ser-ho. I és un referent pels que varem créixer musicalment als setanta del segle passat. Els crítics parlen d'una etapa folk amb una trilogia de discos: *Songs from the wood*, *Heavy horses* i *Stormwatch*. De les cançons del bosc hem triat, com no?, “The whistler”, el flautista on Ian Anderson toca també el tin whistle.

<https://www.youtube.com/watch?v=2mBaE-K4Rxl>

Uns anys després a Londres Peter Gabriel de Gènesis va fixar la seva mirada en les músiques del tercer món (diem-ho així clarament), sobretot africanes i caribenyes per fundar el moviment WOMAD, World of Music, Arts & Dance. Havia nascut la world music. L'americà Paul Simon s'hi va afegir ràpidament. La situació d'apartheid a Sudàfrica va centrar molt la seva mirada. No oblidaré mai el fantàstic concert amb músics africans que va fer al Velòdrom d'Horta per l'Olimpíada Cultural. La barreja de música tradicional tribal i estructures pop és molt potent. Aquí el teniu al concert *Graceland* l'any 1987 a Sudàfrica amb “Diamonds on the soles of her shoes”, els diamants a la sola de la sabata.

https://www.youtube.com/watch?v=Fmf9ZJ_Yn0A

Per contra, altres artistes (pop?) s'han centrat en la seva pròpia tradició. Una d'elles, altres vegades també citada, és la dublinesa Sinead O' Connor que ha reinterpretat directament la tradició. Aquí fa la seva delicada versió de la cançó canadenca “Peggy Gordon” a l'estil tradicional irlandès Sean-nós, és a dir la banda acompanya i afavoreix el lluïment de la cantant.

<https://www.youtube.com/watch?v=Gi6BuMhqTHE>

Probablement el músic català fronterer al folk més destacat és Pau Riba. No només perquè va ser membre del Grup de folk, sinó perquè –com en el cas de Jethro Tull- l'estil personal és inconfusible però a la vegada remet sovint a una sonoritat ancestral. Veieu aquesta versió de 1968 de “Noia de porcellana”, amb fotografies dels anys setanta, algunes triades o cedides per ell mateix.

<https://www.youtube.com/watch?v=OduZnhk1rVg>

I acabarem de nou amb Jethro Tull per partida doble. Primer, la seva versió d'un madrigal dedicat al rei Enric: “King Henry's Madrigal”.

<https://www.youtube.com/watch?v=QNZOyc0FccU>

I segon, la seva particular i emblemàtica interpretació de la “Bourrée en Mi menor de Johann Sebastian Bach”.

<https://www.youtube.com/watch?v=N2RNe2jwHE0>

La sessió del dia 52 la vàrem dedicar a grans intèrprets de gaita escocesos i de les illes de la Bretanya gran. Avui reprenem la idea de sonadors, però de la península ibèrica. Òbviament és una tria molt parcial que, potser, ampliarem en el futur. El dolçainer Joan Blasco, amb independència dels clars i obscurs de la seva biografia sota el franquisme, és unànimement reconegut com l'intèrpret i el fixador del repertori de dolçaina valenciana més important del segle XX. Escolteu aquesta magnífica “Nit d'albà”

<https://www.youtube.com/watch?v=-hEhnzSzeHI>

De les Balears la formació dels Xeremiers de Sa Calatrava –potser juntament amb els històrics Llargos de Sencelles- és una de les més representatives. Aquí interpreten “Ses porqueres” en el seu LP amb el mateix nom del grup enregistrat l'any 1988 i que val la pena escoltar de cap a cap.

<https://www.youtube.com/watch?v=VOjgcykFq3U>

A finals dels anys setanta i bona part dels vuitanta del segle passat la visita dels Gaiteros de Estella/Lizarrako Gaiteroak (ara) a la festa major de Vilafranca del Penedès era obligatòria. De fet, no hi havia prou colles de grallers solvents per acompanyar totes les colles. [Parèntesi: els grallers de Gràcia fins i tot vàrem fer el toc de castells]. El seu to brillant i sobretot el repic del timbal van ser influents en els joves intèrprets locals. Aquí els teniu, en Salvador Martínez Gárate i Juan Carlos Duñabeitia són la parella de gaiters els darrers 30 anys. I són professionals a plena dedicació. Un encadenat de passa-carrers, òbviament al carrer.

<https://www.youtube.com/watch?v=l1oJq4EAO2U>

Tot i que li vàrem dedicar el dia 29 no me'n puc estar de posar un altra magistral interpretació d'Agapito Marazuela: “Habas verdes”, un ball tradicional clàssic en forma de ronda estès per tota Castella.

<https://www.youtube.com/watch?v=za4G0KARgLA>

A la inauguració del Tradicionàrius d'enguany dedicat a en Kepa Junquera just abans de començar el concert va sonar un Agur Jaunak dels Txistularis de Zarautz enregistrat el 1953 per Alan Lomax. Ara mateix un dels millors txistularis és Garikoitz Mendizábal. Aquí el teniu interpretant amb la Simfònica de Bilbao “Txakolin” de José Maria González Bastida (Maestro Bastida)

https://www.youtube.com/watch?v=6Y_PCKKiAB4

I una curiositat final. Si l'autonomia que ens cal és la de Portugal, encara no hem parlat, fados a banda, de la música tradicional portuguesa. També sonen gaites i no són gallegues. Un dels grups actuals amb més trajectòria són els Gaiteiros de Lisboa (sic). Aquí fan una interpretació de "Roncos de Diabo" (és a dir la gaita). De fet, és una cançó tradicional amb el tema de Sant Antoni (o qualsevol altre sant) i el dimoni molt estesa al llarg de la mediterrània nord.

<https://www.youtube.com/watch?v=cmBrHQwr6II>

Avui tinc un dia italià. Així doncs, més enllà de la Nova Compangia di Canto Popolare, de La Ciapa Rusa, la tarantel·la i d'altres grups que hem anat posant, pouarem en alguns grups folk italians històrics. El primer Calicanto la banda del Vèneto dels germans Tombesi, Giancarlo i Roberto, que continua en actiu amb músics renovats inclòs Alessandro, fill de Roberto. Del seu àlbum inicial de 1983 "De là de l'aqua" un encadenat que s'inicia amb la giga ferrarese.

<https://www.youtube.com/watch?v=6wKyphe3Nm4>

Un grup vocal de Sardenya, els Tenores de Bitti Mialinu Pira. No són ni els tres ni els quatre tenors ni té a veure amb un registre vocal. El nom fa referencia a l'estil del cant: Cantu a tenore que es diferencia d'altres cants de la illa, el taja o el concordu entre d'altres. Les cançons tracten temes profans i tenen el seu característic cant gutural. Aquí "Milia vattu sa trota", alguna cosa així com El pot de truita (de riu) de l'Emília.

https://www.youtube.com/watch?v=xSSWrZ_4xb4

I tornem al nord d'Itàlia el grup Barabàn, de primers del vuitanta i encara en actiu. Formen part d'una associació de promoció de la música i la cultura popular del mateix nom amb fort activisme polític i social. Del disc de 1990 "Naquane", La merla.

<https://www.youtube.com/watch?v=MK7vDw8sZdY>

I del nord a la punta del taló de la bota amb el grup salentí Ariacorte. No cal traduir el títol, "Lu vecchiu", una irònica cançó tradicional sobre vells i joves, enregistrada l'any 1998.

<https://www.youtube.com/watch?v=ALvkd6Nnt1g>

Tornarem de nou a Calicanto. L'any 2006 van enregistrar un disc amb l'evident títol de 25 Anni. El seu so ha evolucionat respecte a l'inici però a mi em sona com els grups anglesos i francesos de finals dels setanta, La Bamboche per exemple, però 25 anys després. En qualsevol cas una gran versió d'una història popular d'arreu, "La pastora e il lupo".

<https://www.youtube.com/watch?v=u71e2SreHNw>

I com que m'he quedat amb ganes de piffero, he anat ràpidament a La Ciapa Rusa i la seva versió de la conegudíssima polca "Danze da piffero".

<https://www.youtube.com/watch?v=dishCsHQADM>

L'any 1967 el segon disc de Joan Manuel Serrat va ser dedicat a versionar cançons tradicionals amb el mateix títol. De fet, era una iniciativa de la seva discogràfica Edigsa que va encarregar al mestre Antoni Ros Marbà l'adaptació orquestral. En mig del conegut l'escàndol d'Eurovisió es va endarrerir la seva publicació fins a l'any 1968. Contenia deu de les més identificables cançons de la tradició catalana. La seva importància rau en que és el primer disc íntegrament dedicat a cançons tradicionals d'un dels membres dels Setze Jutges i va servir per aconseguir una gran difusió. Per cert, la portada inicial amb una fotografia de Joan Manuel fumant va ser substituïda en les reedicions per un gravat de segadors. "La cançó del lladre", que és una de les més versionades de la història, ha format part moltes vegades del seu repertori en directe. Posem, però, "La dama d'Aragó".

<https://www.youtube.com/watch?v=1H6xHneqtcQ>

A partir d'aquí farem un recorregut de proximitat per alguns/es cantautors/es i intèrprets catalans/es de cançons que han fet versions de cançons tradicionals. En alguns casos, molt evidents; en altres, no tant. Lídia Pujol i Roger Mas interpreten al 2005 "La cançó de fer oli" amb direcció musical d'en Toni Xuclà.

https://www.youtube.com/watch?v=fh4ne_3Ci4I

L'any 2010 TV3 va produir un programa musical "Bressola de Nadal" amb versions de música tradicional arranjades per Xavi Llores i direcció escènica de Lluís Danés. Aquí teniu la versió de la Margarideta de Jaume Pla "Mazoni".

<https://www.youtube.com/watch?v=7O-g9UBGgKQ>

Algunes de les millors cantants catalanes han fet versions de cançons tradicionals. Maria del Mar Bonet, Marina Rosell, Gemma Humet... Sílvia Pérez Cruz, havaneres al marge, freqüenta més altres tradicions musicals que la catalana. Ara bé, al projecte amb Raül Fernández "Refree" Immigrasons, va enregistrar aquesta extraordinària versió de "L'emigrant". L'emigrant és el model de cançó composada –lletra Verdaguer, música Amadeu Vives- que esdevé tradicional.

<https://www.youtube.com/watch?v=o7nT6BBEkeE>

Un cantautor pop com Sanjosex, en aliança amb en Carles Belda, va enregistrar el disc Càntut l'any 2016. Com en el cas d'en Serrat, en Sanjosex ha incorporat alguna de les cançons tradicionals al seu repertori habitual. Aquí teniu "Per l'aliment del bon vi".

<https://www.youtube.com/watch?v=41E3ym5E9LY>